

II

Kat. no 7.

aw
jest

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI PAŃSTW. GIMNAZJUM
- IMIENIA TAD. KOŚCIUSZKI -

W MYŚLENICACH

ZA ROK SZKOLNY

1929/30.

MYŚLENICE 1930

NAKŁADEM DYREKCJI GIMNAZJUM IMIENIA TAD. KOŚCIUSZKI.

61/20

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI PAŃSTW. GIMNAZJUM -IMIENIA TAD. KOŚCIUSZKI- W MYŚLENICACH

ZA ROK SZKOLNY 1929/30.

Biblioteka Jagiellońska

1001039158

Z KSIĘGOZBIORU
Kazim. Gołachowskiego
nr. 2452

MYŚLENICE 1930
NAKŁADEM DYREKCJI GIMNAZJUM IMIENIA TAD. KOŚCIUSZKI.

35 222

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI PAŃSTW. GIMNAZJUM

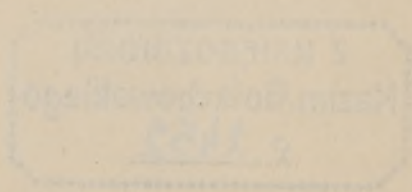
IMIENIA TAD. KOŚCIUSZKI

W MYŚLENICACH

43287f

II
1928 | 30

RAJMUND BERGEL.

Morze polskie i Gdańsk w literaturze polskiej.

I.

Szare, północnymi wichrami rozkołysane morze polskie!—Przez samą naturę jakby po macoszemu uposażone, pozbawione krasy mieniących się na fali barw i onego cuda słonecznych wybrzeży, w które się stroją wody południa. Szare ty! biedne morze!—zda się Bóg o tobie zapomniał, a ludzie nie umieli ocenić cię i ukochać. Nie umieli w potężnym szumie twych przybierających beltów dosłuchać się wołania, wabiącego po podgwiezdnym szlaku wód do żeglarskich w bezkresy świata lotów.

Nie umiała się na tobie poznać dawna Polska szlachecka w równinach pszenicznych pól osiadła, stateczna i zasobna, twojemu żywiołowi wiecznego głodu, a nieukoju i onej zdobywczej tęsknoty zgoła obca. Tedy daremne były wysiłki królów mądrych, a przewidujących, którzy z tobą chcieli zawrzeć przymierze gwoili ugruntowania mocarstwowej państwa potęgi, o „dominium maris Baltici“ opartej.

Daremne były próby Zygmunta Augusta i Zygmunta III. i Władysława IV. Polska „armata wodna“ pod państwową banderą z białym orłem piastowskim, skrzydła do lotu rozwijającym, była zaiste jeno snem królewskim, po którym czas nawet wspomnienie w piasku pobrzeżnych rew zagrzebał.

Nic dziwnego więc, że i w dawnej literaturze a specjalnie poezji polskiej miejsca dla morza polskiego zabrakło. Wszakże-ci to literatura szlachecka, ziemiańska, rozkosze żywota człowieka pocziwego na wsi zachwalająca:

Tedy w morzu źródła wszelkiego zła się dopatrując, radzi szlachcicowi flisem do Gdańska ze złotą pszeniczką się wybierającym: jeno wżdy morzu daj pokój, a w Wiśle frachtuj zdrów“.

W swej niechęci do morza solidaryzuje się tutaj Kłonowicz z ogółem ziemiańsko-szlacheckiej społeczności:

„Miła Polska na żyznym zagonie
Zasiadła, jako u Boga na łonie;
Może niewiedzieć Polak, co to morze, gdy pilnie orze“.

Takich mądrych i przewidujących ludzi, jak niestusznie dziś zapomniany pisarz polityczny z XVI. w. D. Solikowski, żarliwy w licznych pismach obrońca zasady panowania na morzu, dowodzący m. in. „Kto ma państwo morskie, a nie używa go, lub da sobie wydzierać, wszystkie pożytki od siebie oddała, a wszystkie szkody na siebie przywodzi, z wolnego, niewolnikiem się stawia;“ jak hetman kor. J. Zamojski w silniej flocie jedyną skuteczną granic morskich obronę widzący; jak wreszcie on poseł-patrjota, na sejmie z r. 1619 z gorącym orędziem za utworzeniem floty polskiej występujący: „Armata na morzu, jakoby nam potrzebna była, chyba szalony nie widzi, boby to primum salutem Rzeczypospolitej dało od ściany szwedzkiej“—takich niestety w Polsce było bardzo niewielu. To były głosy wołających na puszczy, pia desideria, które wobec zaściankowej polityki i bezdusznego egoizmu gminu szlacheckiego, nigdy spełnić się nie miały. Ogół podzielał zdanie Reja, Kochanowskiego, Opalińskiego. Ten brak zainteresowania się morzem w życiu musiał się odbić i w literaturze staropolskiej odpowiednim brakiem zainteresowania. Na ogół głucho w niej o morzu. Wcześniej spotykamy w poezji polskiej wzmianki o Gdańsku, tej bogatej metropolji kupieckiej i głównym porcie Rzeczypospolitej.

Pierwszym poetą, wprowadzającym Gdańsk do poezji polskiej będzie humanista Jan Hoeffen, gdańszczanin, ówczesną modą literacką pseudonimu Jana Dantyszka używający. W swym poemacie łacińskim z r. 1530 p. t. „Jonas propheta de interitu civitatis Gedanensis („Jonasz-prorok o zagładzie Gdańska“) uderza Dantyszek w tony Savanoroli i przestrzega dumnych patrycjuszy gdańskich, by się nadto „w brzydką pychę nie dęli“, bowiem gdy nadal bogactw swych jeno na zbytki a wszechcieństwa używać będą, to spotka ich nieuchronna kara boża:

„Nowe bogate miasto, co cię zowią Gdańskiem!..
Nie dmij się, że ci morze swe skarby przysyła,
Kto siła zarobkuje, ten utracą siła...”

Tu przypomina poeta różne klęski: morowe powietrze, pożary, wylew, które Bóg zesłał na gdańszczan, by zatwardziały grzeszników przywieść do opamiętania, a kończy groźbą najwymowniejszą dla kupieckiej umysłowości:

„Cóż gdy handlowe sprawy zniszczą boje cudze!
Gdy się zboże zatrzyma w wiślanej
żegludze?

Gdańsku! jękniesz boleśnie z twych bogactw
odarty!”

(tłum. *Syrokomli*)

W poemacie tym dla nas najciekawsze są wzmianki o możliwości gdańskiego mieszczaństwa, o pysznych strojach patrycjuszek, o rozwielniającym się coraz bardziej zbytku i wogóle o ówczesnej kulturze materialnej tej „Wenecji północy”. Widać za dobrze się gdańszczanom powodziło, bo się w kilkadziesiąt lat później przeciw majestatowi Rzpltej. zbuntowali i władzy nowo obranego króla Stefana Batorego uznać nie chcieli. Rozpoczęła się wojna, zakończona zdobyciem zbuntowanego grodu (1577) której pamięć uwieczniła jedna z najstarszych (drukiem ogłoszonych) pieśni historycznych, świadcząc równocześnie o animozji, z jaką gmin szlachecki odnosił się do bogatego mieszczaństwa. Stąd groźne memento, z którym anonimowy autor zwraca się przeciw butnej republice kupieckiej:

„Wspaniałe mury,
Czym jeszcze grozicie,
Koniec ujrzycie!
Nie miej nadzieje
W murzech murowanych,

Ni w twoich walech
Tak mięszso sypanych,
Co ręka zwoli,
Ręka skazać może...”

Z odmiennego punktu widzenia ujmuje sprawę autor wydanego w r. 1630 łacińskiego poematu o Gdańsku „wspaniałem, królewskiem mieście, klejnocie Sarmacji, rajy Prus, cnót wszelakich przybytku i muz przytułku”. Autor niejaki Wacław Klemens, cudzoziemiec, do sekty Braci czeskich należący z powodu prześladowań relig. zmuszony do opuszczenia swej ojczyzny znalazł schronienie w Gdańsku, za co wywdziękzył się panegirycznym,

niestety wielce rozwlekłym, a mało poetycznym. Czego tam niema? i rymowany przewodnik po Gdańsku i pochwała piękności gdańskich kobiet i opisy morza oraz portu, a wszystko z przesadnym wyrażone zachwytem i naszpikowane klasyczną erudycją.

Nie życiu i naocznym obserwacjom, lecz modzie literackiej zawdzięczamy pierwsze motywy marynistyczne w poezji polskiej. Stąd też ujęcie tych motywów jest zgoła konwencjonalne, z reminiscencyj klasycznych wyprowadzone, a nie z bezpośredniego zetknięcia się z przyrodą morską. Tak się ta sprawa przedstawia u poetów humanistycznych, np. u Jana Kochanowskiego, który wprawdzie parokrotnie pejzażem morskim się zajmuje (np. w „Pamiętce Tęczyńskiego”), ale obrazy daje szablonowe, literackie, nie na osobistych spostrzeżeniach oparte. Zamłodu gdzieś tam Kochanowski po morzu włoskiem żeglował, ale Bałtyku nie znał, stąd obraz jego w „Proporcju” gdzie już wyraźnie mówi o „bursztynowych brzegach” polskiego morza, ujęty jest również w ogólno-konwencjonalny sposób z nieodstępniemi delfinami, co „gęści po wierzchu wody grają, połyskując złotem”. Oglądali własnymi oczami Bałtyk: Anonim, protestant z XVI. w. i A. Zbylitowski, niestety, obum brak talentu, nie pozwolił na artystyczne zużytkowanie przeżytych wrażeń. Niebywałem na burzliwych fluktach morskich szlachcicowi najsilniej utkwily w pamięci nieprzyjemne strony onej nawigacji aż do choroby morskiej włącznie. Mimo jednak niezdarnej prymitywności w wyrażaniu wrażeń z podróży po Bałtyku, wiersz Anonima (p. t. „Już na morzu”) posiada w naszej antologii pewne znaczenie, jako pierwsze już nie literackie, lecz na osobistych przeżyciach oparte przedstawienie pejzażu morskiego, mianowicie burzy na morzu:

„Po onem naszym (na miłej Wiśle) spokojnem płynieniu,
Puściliśmy się na okrutne wały,
Które okrętem i nami miotają”...

(Tu następuje opis objawów morskiej choroby, wreszcie narzekania jadących:)

„Że nas zawiedli tu w takie krainy,
Gdzie ludzi niemasz, nie widać i brzegu,
Tylko się znaczą z gwiazdecznego biegu!...
A tu na wodzie dziełają się góry,
Z drugiej zaś strony ciemnej pełno chmury.
Ziemia daleko, ptak się nie ukaże”.

Zbylitowski w swojej poetyckiej kronice morskiej podróży z Gdańska do Sztokholmu („Droga do Szwecyey“) nie zdobył się ani na jeden żywszy, bezpośrednio obserwowany tchnący krajobraz morski, zaludniając natomiast Bałtyk obficie postaciami z mitologii klasycznej według panującej podówczas mody humanistycznej. Sposobność do przedstawienia pejzażu morskiego miał wspomniany już poprzednio S. Klonowicz w swoim „Flisie, to jest spuszczeniu statków Wisłą“, oczywiście szlachecką pszenicę do śpichlerzy gdańskich wiozących. Opisał on dokładnie całą żeglugę rzeczną z wyliczeniem różnych rodzajów łodzi i statków oraz objaśnieniem ich przydatności, opisał życie, zwyczaje, nawet gwarę flisaków, opisał, co ciekawszego w podróży na brzegach wiślanych zobaczyć można, opisał Gdańsk i jego osobliwości:

„Masz most Zielony, cel naszej naszej roboty,

Tu wzwody, wschody, dziwne kołowroty,

Masz wagę, tetry, ławy, dziwne sprawy,

Różne zabawy.

Tu masz okręty z płóciennemi skrzydły,

Tu masz z za morza trefne skrzydływidły,

Maszty wyniosłe z bocianiami gniazdy,

Pod same gwiazdy“.

Rzuciwszy jeno okiem poprzez gdańskie żuławy, stwierdził iż:

„Z brzegu na morze patrzeć i na szumne wały

Piękna rzecz—o pomorskie, gdy się łamią skały...“

lecz spiesznie ku lądowi zawrócił, poza którym żywota sobie nie wyobrażał. Toż nawet taki ciekawski, jak pan Pasek, aczkolwiek parokrotnie „flisem“ do Gdańska przybywał, w pamiętnikach swych wspomina jedynie gdzie, komu i za ile sprzedał pszenicę, a morzem zgoła się nie zainteresował.

Pierwszym wybitniejszym marynistą w poezji polskiej jest dopiero mało znany poeta XVII. w. Marcin Borzymowski, autor „Morskiej nawigacji do Lubeki“. Pływał on po Bałtyku, a że umiał patrzeć i widzieć, stąd jego poemat w przeciwieństwie do rymowanych kronik z podróży morskich Zbylitowskiego czy Twardowskiego pełen jest naprawdę realistycznych oraz plastycznych opisów i obrazów morskich. Przeważają wśród nich opisy wichur i burz, wszakże to morze północne, niespokojne, burzliwe. Z pośród tych opisów z rzadką nieraz siłą i obrazowością przedstawionych, przytaczamy dla porównania z Anonimem ustęp poświęcony również burzy na morzu:

„Wtym okręt skoczy z płacziwymi głósy
Jak strzała wzgóre—niemal pod niebiosy—
I znowu z góry w oczymgnieniu spadnie,
Że samego dna ledwo nie dopadnie.

. . . . . Ale jeszcze leci
I drugi obłok, a lecąc się kręci,
Jako dym z wichrem. Jakie w nim wołanie!—
Ach! jakie słyszeć było rzechotanie
I głos djabelski!
Uderzy o maszt sobą i wywinie
Kilkakroć kołem, a maszt się przekinie
Na bok proporcem—tak aż dotknął wody
Wierzchem kilkakroć, i znowu przez szkody,
Podniósł się wzgóre!...”

Oto wszystko, co na terenie literatury staropolskiej da się do antologii opisów morza polskiego odszukać. Bardzo tego jak na przeciąg paru wieków mało, z jakich zaś przyczyn, wyłuszczone już poprzednio. A ten stan rzeczy nie prędko się zmieni.

II.

Jeżeli w okresie niepodległości, w okresie Polski mocarstwowej, od morza do morza sięgającej, o to morze nie dbano, jego znaczenia nie rozumiano, ni groźnej piękności nie odczuwano, to cóż dopiero po rozbiorach?! Na kilka dziesiątek lat zagadnienie morza zostało ze świadomości polskiej wyeliminowane. Wprawdzie niepodległościowa irredenta hasło restytucji granic „od morza do morza” wysuwała zawsze na czoło swego programu, ale ten maksymalistyczny program wyrastał raczej z bezwładnego tradycjonalizmu, aniżeli świadomych dążeń był wyrazem.

Polski zaś stan posiadania na dawnym wybrzeżu polskiem przedstawiał się coraz rozpaczliwiej wobec zalewającej wszystko fali germanizacji. Jedyne w północno-zachodnim skrawku Pomorza wysunięta wyspa kaszubska, jak eksponowana reduta polskości bohaterską straż nad Bałtykiem sprawowała, żywiół polski, autochtoniczny tu reprezentując, bowiem według słów poety-Kaszuby:

„Polscim czułem się wciąż pomorsci lud” I mimo zakusów hakatystycznych, mimo bajek rozmaitych pseudo-uczo-

nych, usiłujących rozniecić wśród Kaszubów ruch separatystyczny, wmawiając w nich odrębność narodową, lud ten Polsce pozostał wiernym do ostatka, w myśl przykazania przez innego znów poetę kaszubskiego, J. Derdowskiego, głoszonego;

„Czujcie tu ze serca toni
Skłód nasz apostołści:
**Niema Kaszub bez Poloni,
A bez Kaszub Polęci.**“

Niestety polska literatura porozbiorowa, zarówno krajowa, jak i późniejsza emigracyjna, przez długi czas nie zwracała uwagi na doniosłość tych spraw. Pierwsza, skrępowana przepisami cenzury, zasklepiała się coraz bardziej w bezdusznej zaściankowości, druga służbie dla najświętszych ideałów narodowych bezpodzielnie oddana, wzbijając się nieraz zbyt wysoko, traciła grunt pod nogami i zmysł dla rzeczy konkretnych.

Jest jednak wśród zasług romantyzmu jedna, która dla nas tutaj specjalne posiada znaczenie. To odkrycie nieznanego dotąd źródła poezji: w ludzie, w jego życiu i obyciu, w wierze, w podaniach, w zainteresowaniu się tem wszystkim, co się z jego codziennym bytem wiąże, a więc i tym skrawkiem ziemi, na którym zamieszkał. Przejęcie się hasłem zwrotu do ludowości, u jednych tylko z mody literackiej, lecz u drugich naprawdę z potrzeby serca wy wpływające, doprowadziło m. in. do rozbudzenia umiłowania ziemi ojczystej, i tej szerokiej polskiej, od granic do granic, lecz szczególnie tej krakowskiej czy mazurskiej, podolskiej czy kujawskiej, tej czy innej, ale najbliższej, więc i najbardziej ze wszystkich ukochanej. W ten sposób począł się na razie zgoła nieświadomy, regionalizm w poezji polskiej. I nie będzie z czasem najbiedniejszej ziemi, najdalszej ukraińskiej, najgłębszego zakątka, któreby w literaturze i wogóle w sztuce polskiej nie znalazły swego reprezentanta.

Od tęsknych dumek i szumek B. Zaleskiego, poprzez rzeźne mazurki Szopena po dziwną melancholiją tchnące wołyńsko-poleskie pejzaże Chełmońskiego—ileż to nazwisk poetów, powieściopisarzy, muzyków i malarzy moglibyśmy wymienić, którzy się zespolili, aby właściwymi sobie środkami artystycznymi sławić piękno ziemicy polskiej.

Wnętrze puszczy litewskich, ostępy błot poleskich, podolskich łąnów rozłogi, ukraińskich stepów bezdroża, opłotki wsi krakowskich, nadwiślańskie łągi Mazowsza, śnieżne szczyty turni tatrzańskich, wonne otawy i hale podgórskie, dziesiątki, setki takich i tym podobnych krajobrazów wypełnią przedewszystkiem karty literatury polskiej, która w zakresie propagandy piękna ziemi ojczystej ze wszystkich sztuk największe położy zasługi.

Wszystkie dzielnice dawnej Rzeczypospolitej znajdują tutaj przyrodzonego swego oblicza odtworzenie. Wszystkie — z wyjątkiem Pomorza. Wszystkie typy polskiego krajobrazu znajdują tutaj swój artystyczny wyraz. Wszystkie — z wyjątkiem pejzażu morskiego.

Rozejdą się artyści polscy po szerokim świecie, upojenia różnaitością wrażeń szukając. Oderwą wreszcie stopy od stałego lądu: Mickiewicz, upajając się oddechem burzy, co go w czasie żeglugi po Morzu Czarnem zaskoczy; Słowacki „sto mil od brzegu i sto mil przed brzegiem“ na obcym morzu będzie się o zachodzie słońca rwał serdeczną tęsknotą ku Polsce, szlakiem wędrownych, lecących ku niej żórawi; C. Norwid przed nędzą do Nowego Świata uciekając, na wodach Atlantyku bolesne będzie snuł zadumy...

Tylko ku tobie nikt nie zabłądził, byś mogło rytm swych fal tchnąć w nieśmiertelną muzykę pieśni... Tylko daleczynną twych wełniących się zalewów nikt nie zachwycił oczu, by cię zakląć w linje i barwy obrazu — zapomniane morze polskie! Zaliste zapomniane!

Nawet W. Pol, który w specjalnym poemacie zamierzył opisać wszystkie polskie „ziemie... wody, z czego słyną, kędy giną...“, o Pomorzu i morzu jakby zapomniał. Chociaż na Pomorzu był, (o czym świadczy choćby „Nocleg w Czersku“), to jednak jego opisu do swojej „Pieśni o ziemi naszej“ nie włączył. Rehabilituje go częściowo drobny wierszyk, który Bałtykowi poświęcił. Niestety, poeta, który tak pięknie odczuł majestat przyrody tatrzańskiej, nie umiał odczuć potęgi żywiołu morskiego, stąd wiersz jego przynosi przeważnie same refleksje historyczne, zamiast obrazów i opisu. Zrzadka, z bardzo rzadka, jak zabłąkane echo, przewieje przez karty poezji polskiej poszum fal morskich w drobnych utworach R. Zmorskiego, J. I. Kra-

szewskiego (który pierwszy zachwycił się wielkością i pięknnością morza), F. Faleńskiego. Cóż się zresztą dziwić?! Głucho było o Pomorzu i morzu w świadomości polskiej, stąd głucho o nich i w literaturze. Prędzej już o Gdańsk kto zawadzi, a przez Gdańsk i ku Bałtykowi, choć pobieżnie zerknie.

Poetyckie opracowanie legendy o powstaniu Gdańska na pamiątkę zwycięskiej z Danami (Duńczykami) batalji wybrała na temat jednego poematu z cyklu „Polska w pieśni“ głośna swego czasu ze swych improwizacyj poetka, J. Łuszczewska, pseudonimu Deotyma używająca. W jej poemacie p. t. „Wyszymir“ (Warszawa 1860), przedstawiającym legendarne dzieje tego słowiańskiego witezia żeglarzy oraz jego bohaterskie boje z najeżdżającymi na wybrzeża lechickie Duńczykami, znajdujemy parę, niestety jeszcze nieśmiały, prób naszkicowania pejzażu morskiego oraz rozsnucia rozmaitych lokalnych wątków podaniowych np. w związku z pochodzeniem nazwy półwyspu Hel, z założeniem Gdańska itp.

M. in. opowiadając o nadpłynięciu wiślanej flotylli Lechitów ku Bałtykowi, tak maluje poetka wrażenie, jakie na przybyłych sprawia widok po raz pierwszy oglądanego morza:

„Najświętsze morze czując już tak blisko,
Tłum i wodzowie, z drżeniem świętej trwogi,
Z jakimś nieludzkim wioślują pośpiechem.
Już huk podobny do bitwy dalekiej,
Stu-wystrzałowem dolata ich echem...
Ach! to głos morza!... Już i wachlarz Wisły
Z dwóch stron rozpiera ciemne pręgi ziemi
Aż oto, w pierwszych promieniach zarania...
. . . . . widnokrąg przed niemi
Gdzieś się rozsunał mgliście, nieskończenie,
I nagle, w setnych kolorach rozbłyśły,
Rozbałwaniony,—Bałtyk się odsłania!”

Pominąwszy naiwny anachronizm „stu-wystrzałowego echa“, przyznać trzeba, że wrażenie pierwszego zetknięcia się z morzem oddała poetka dość szczęśliwie, jednakowoż w ujęciu pejzażu nie wyszła poza rysy konwencjonalne. Piękna natomiast i prawdziwie poetycka jest apostrofa do Gdańska, którą Deotyma zamyka opis założenia tego nadmorskiego grodu:

„Witaj o Gdańsku, ty grodzie łabędzi!
Pasterzu łódek! Każda twoja wieża,
Jak nawijana laseczka pasterza,
Trzody okrętów pod twe stopy pędzi.

— — — — —

Gdańsku rozsiadły na drodze łabędzi!
Gdańsku władzący przezroczeni światy!
Gdańsku w rzeźbionym, granitowym wianku!
Gdańsku spowity w malowane szaty!
Na szmaragdowej wybrzeża krawędzi
Oparłszy ramię, stoisz jak na ganku,
Pod którym z pluskiem nieskończoność płynie...
I nurzasz oczy w tej strasznej głębinie,
A serce twoje tak od wieków marzy,
Iż skamieniałeś, o królu żeglarzy!”

Przez Gdańsk również doszedł nad brzeg polskiego morza W. Gomulicki, w swej „Pieśni o Gdańsku” (1900) napisanej kunsztownymi sestynami, przypominającemi, w nastroju i formie „Podróż na Wschód” J. Słowackiego. Na odmalowanie krajobrazu morskiego nie znalazł jednak W. Gomulicki czasu, widok bowiem Bałtyku, zamiast narzucić się poecie w formie malarskiego obrazu, budził w nim smutne refleksje dziejowe:

„Nad morze-m wyszedł, patrząc: aza
Nie ujrzę śladu statków onych,
Gdzie lśnił w prawicy miecz z żelaza
Na flagach białych i czerwonych?
Ale na morzu nic nie było
Prócz fal—i zdało się mogiłą.”

Zasłuchał się poeta w szum morskich fal jak gdyby jękiem i płaczem pobrzmiwających, to:

„Bałtyk, pędzący dni tułacze
Bursztynowemi łzami płacze.”

„odkąd mu lubą zabrano”, co go miłosnem ogarniała ramieniem,
co mu wody, a na wodach skarby swe stała; odkąd go z ziemią
polską rozłączono.

Ta sama nuta przygnębienia pobrzmiwa poprzez patetyczną
retorykę Ort-Otowego „Pozdrowienia Gdańska”, gdzie wspo-

mnienia dawnej potęgi Rzeczypospolitej oraz świetności królewskiego Gdańska, tego „koronnych grodów patrycjusza“ pobudzają poetę do smutnych rozmyślań:

„Tak płynie Wisła, jak płynęła,
I szumi Bałtyk jako wprzód...
Nad falą morza niespokojną
To samo niebo pełne łśnień,
Ale bandera z Ręką Zbrojną
Już nie szybuje w Jutra dzień...“

Żałobny, minorowy ton tych refleksyj świadczy, jak coraz to bardziej oddalamy się nastroju siły i wiary, bijącego z mickiewiczowskiego proroctwa:

„Niech żyje miasto Gdańsk! ongi nasze,
Znowu będzie naszeli!...“

Z krajobrazem morskim w realistyczne rysy wyposażonym, spotkamy się dopiero u regionalistycznych poetów kaszubską gwarą piszących, którzy z pomorskiej ziemi wyrósłszy, bardziej od innych ją kochali, no i lepiej ją znali. Najwybitniejszy z pośród nich Jarosław Derdowski, skromnie „kaszubścim łgorzem“ się mianujący, w swej komicznej eposie p. t. „O panu Czorlińskim, co do Pucka po sece jachoł“ (Toruń 1880), każąc swemu bohaterowi odbyć przejażdżkę łodzią żaglową wzdłuż wybrzeża polskiego, taką przy tej sposobności rozłącza przed nami panoramę:

„Tam gdzieś dalek pędzy okręt, jeden tu, tam
[druzdi,
A tu z lądu cygnie ¹⁾ w wodę zemni język dłuzdi.
Ten z początku je ceniuci, potym sę rozszerzo,
A na jego końcu widać cos, jak ciejbę wieżą.
. . . . . to nasze helście mniedzemorze,

— — — — —
Ono bjałe tam na kuńcu, to je czub latarnie,
A tu prociem ²⁾ botu³⁾ dziuba obie są Jastarnie:
Nasza pucko, w chturny polsko je świątynio pańsko,
A co leży żaro obok, to jastarnia Gdańsko.“

I tak dalej ciągnie się przewodnik po „międzymorzu“, zakończony pochwałą rybacko-żeglarskiego życia mieszkańców hel-

1) ciągnie się, 2) naprzeciw,
3) bot—łódź, statek

skiego półwyspu. Pierwszy to tego rodzaju głos w poezji polskiej, więc go tutaj przytoczyć się godzi:

„Ale me o wieldzie grunta wcoie tu nie dbąme,
Bo so w morzu pozewienio secami szukąme.
Me Helanie nie znajeme woza ani koni,
Bo nos darmo wozy wiater po falisty toni...
Nasze checze ¹⁾ grodzą nama srodze drodzie scane,
Bo z rozbitech je okrętów mąme zbudowane.
Las wspaniały nama tworzą przed oknami maszte
I podnoszą z dumą w gorę głowe swe spiczaste.
Hel nasz to je noszczęslewszy z cały zemni kątek,
Bo chto mo tu parę botów, wieldzi mo majątek.“

Z widokami „międzymorza“, z pejzażem helskim spotykamy się również u dwóch najmłodszych poetów kaszubskich: A. Majkowskiego, głośnego swego czasu przywódcy ruchu młodo-kaszubskiego oraz publicysty Fr. Sędzickiego, obu autorów paru tomików gwarowych wierszy. Pierwszy z nich w zbiorze p. t. „Spiewe i frantówci“ (1905) zamieszcza np. taki nastrojowy obraz morza huczącego u stromych brzegów Oksywia (na drodze z Gdyni do Pucka):

„Tam w dole szumią dune ²⁾
Z pianią rębnią krej ³⁾
Tu w górze płaczą dzwone
Na grobów cechy rej.
— — — — —
Ciej dzwonów głos ustanie,
Tej stąd, dze tonie Hel,
Z cemnicy wiater kanie ⁴⁾
I dusze stroi w biel.
Tej żałobny chorale
Organy morście grzmią...“

Podobnie nastrojowe są pejzaże Fr. Sędzickiego: to widok „helskiego ładu“, co „wybiegł w spienione, sine fale“, to obraz bezmiernego zalewu wód:

„Nic jeno woda!—Oczy mruż!
Lub dłonią wzrok przed słońcem chroń.
Lśni w złotym blasku sina toń.—“

1) chaty. 2) dmy, wydmy, 3) ład
4) skrada się.

Wszędzie jednak u nich nad elementem opisowym góruje liryzm refleksyj, rozpamiętywań. Rozpamiętywań smutnych, wszak poezje te powstały w dobie najgłębszego zapomnienia o morzu wśród społeczeństwa polskiego. Ale, oto już bliska chwila przełomu, chwila odrodzenia Polski i ponownego granic o brzegi morskie oparcia. W dniu 10 lutego 1920 dokonają się symboliczne zaślubiny morza polskiego z poezją polską!

III.

Przywrócenie niepodległości politycznej narodowi polskiemu wysunęło znów sprawę morza polskiego na czoło zagadnień państwowych. Jednakowoż traktat pokojowy nie naprawił wiekowej w tym względzie krzywdy. Zamiast przyznania Polsce dawnych granic morskich wraz z głównym portem gdańskim, jak na urągowisko wykrojono wążutki pas wybrzeża od Kolibek po Żarnowice z półwyspem helskim, którym się miało państwo polskie kontentować. Na takim, niekorzystnym dla nas, rozstrzygnięciu sprawy odbiły się dawne winy, a przede wszystkim ów brak zrozumienia ważności dostępu do morza, który cechował umysłowość polską nieomal do ostatniej chwili. Dopiero smutne doświadczenia pierwszych lat niepodległości (1919/20) doprowadziły do zrozumienia, że na tym skrawku polskiego wybrzeża, pod banderą Białego Orła rozstrzygnie się los naszej przyszłej potęgi i mocarstwowego stanowiska na terenie ogólnoeuropejskiej polityki. Zrozumiano nareszcie, iż kwestja dostępu do morza (i posiadania odpowiedniej floty), to nie tylko sprawa koniunktur handlowych, ale i problem państwowej suwerenności. Zrozumiano nareszcie, że chcąc być wolnymi wśród wolnych i równymi wśród równych, musimy ugruntować nasze „dominium maris Baltici“ i wskrzesić tradycje polskiej „armaty wodnej“, tradycje Janów z Kolna, Sierpinków, Arciszewskich, Dickmanów. Dlatego też dzień restytucji polskiego stanu posiadania na Pomorzu i morzu polskim był dniem wielkiego święta narodowego. Chwila zaś, kiedy gen. Haller w imieniu Najjaśniejszej Rzeczypospolitej przez symboliczne rzucenie złotego pierścienia w szare fale Bałtyku odnawiał dawny związek z „polskiem morzem“, zapisana została złotemi głoskami zarówno w księdze dziejów, jak również w sercach polskich. Sięgnijmy ku wspomnieniom onego dnia, zapisa-

nych na kartach „Diarjusza pomorskiej wyprawy“ przez znakomitego powieściopisarza i poetę E. Ligockiego, podówczas oficera „błękitnej armji“:

„Brnęliśmy przez błoto puckie, a potem wprost przez łąki, do morza... Przed nami majaczyły kontury Helu, ciemne plamy karłowatych lasów sosnowych... Smutno było i szaro — i niczem cień innego jakiegoś, obiecanego świata, szła z mgieł ku nam powoli, uroczyście przewspaniała kawalerja polska... Deszcz lał podczas wbijania pamiątkowego pala w morze. Łódź był potrzaskany przy brzegu — i w ten sposób dopiero mógł wjechać generał Haller ze sztabem konno w „polskie morze“. — W tę smutną wodę, marznącą i płytką wrzucił generał pierścień Rzeczypospolitej, wiążącej się z morzem na zawsze“.

Wraz ze zwycięską armją polską odbierała w posiadanie ziemię pomorską poezja polska. Drużbowiała ona zaślubinom Rzeczypospolitej z morzem w zebranej licznie reprezentacji, co się w dniu 10. II. 1920 nad brzegami puckiej zatoki znalazła. Nie przypadkowo, ale celowo. Aby dawne braki odrobić, aby nowe światy dla poezji odkryć i aby je w całym uroku i krasie sercom polskim okazać. Splotą się na to zbiorowe epitalamium strofy: Ort-Ota, Z. Dębickiego, E. Słońskiego, E. Ligockiego R. Bergela i wielu innych. Rwącej się ku odzyskanej ziemi pomorskiej i morzu tęsknocie serc polskich dał poetycki wyraz E. Ligocki:

Błk. Jag.

„Idziemy nad polskie morze
— Bóg naszej wiary strzeżł.
My ordynanse Boże
Idziemy na Pomorze
Na bursztynowy brzeg“.

Zasie inny żołnierz-poeta, R. Bergel, zachwyconą duszą morzu się pokłoni, zaślubionemu przez Rzeczypospolitą Bałtykowi w imieniu całego narodu serdeczne składając ślubowanie:

„Morze! Bądź pozdrowione! W twych białych
[pian wieniec,
W twe bursztynowe łono skryte pod fal grzywą,
Złoty pierścień zaślubin rzucił oblubieniec,
Na znak serdecznych uczuć, wierności ogniwo.

— — — — —

Morze! W zwycięski uścisk wziął cię triumfator,
Aż z twych bełtów rumieńców wyblysnęła zorza,
A dzwony całej Polski grmiąc Veni Creator
Powtarzały przysięgę: Nie oddamy morza!”

Upity wichrowym oddechem bezmiaru morskich wód Artur Oppman (Or-Ot), powita Bałtyk natchnioną apostrofą:

„ . . . . . Morze! twój skrzydlaty
Wiatr niechaj nas poniesie na światy! na światy!
Niech tchem olbrzymów piersi wypełni po brzegi!
Niech da nam pod gwiazdami, na morzu noclegi
Pełne Boga, niech dni nam da twarde i znojne,
Abyśmy, o Bałtyku! wygrali tę wojnę,
Którą bojują ludy o wieki spokojne...”

Nowy to ton w poezji polskiej, ton nieznanym ziemiańskiej, wrosłej w glebę pszenicznych pól literaturze staropolskiej.

A wszystko to poezja jednego dnia, pamiętnego dnia dziesiątego lutego 1920 r., poezja żywa, serdeczna, z najszczerzych uczuć miłości i radości wyrosła ale jeszcze niemająca czasu po obszarach dookolnych się rozejrzeć, by na kliszach spostrzeżeń zawrzeć zdjęcia pobrzeżnego i morskiego pejzażu. Na to potrzeba spokojnej, dokładnej obserwacji, oraz głębszego poznania, będącego wynikiem dłuższego współżycia. Do tych, którzy motywy marynistyczne zaczęli na coraz to szerszą skalę do poezji pol. wprowadzać, należy m. in. Rajmund Bergel, który podówczas jako oficer armji gen. Hallera na Pomorze zawędrowawszy, serce swoje na zawsze tam zostawił. W dwóch cyklach: „Sonetów pomorskich” i „Legend morza polskiego” (ogłoszonych zrazu w perjodykach, a następnie w zbiorze poezyj p. t. „Tęczowe mosty”), zawarł on pejzażowe szkice z wędrowki po przecudnej, pełnej dziejowych pamiątek, ziemi pomorskiej oraz opracowanie paru wątków z bogatej, a zgoła dotąd niewyzyskanej (względnie, jeżeli wyzyskanej, to tylko przez obcych — Niemców) skarbnicy legend i baśni pomorskiego ludu. Przy pomocy porównania z morzami Południa uwydatnia poeta odrębny urok burzliwego Bałtyku:

„Szare ty polskie morze! nie w blaskach, nie w różach
trwasz od wieków, lecz w chmurach i wichrach i burzach

i w ciągłych szamotaniach, w ciągłych nieukojach,
w odpływach przebolesnych, sztormach i przybojach.
Miast kwiatów, na pobrzeżu samotna sośnina
na wichrach się szamocąc, o puszczech wspomina.
A wielka wzdęta fala prąc w szalonym biegu,
bursztynowych łez sznurem kona gdzieś u brzegu“.

Cykl zaś „Legend polskiego morza“ z opracowaniem
podań o powstaniu bursztynu, o zatopionym grodzie Wenedów
i tp., otwiera taką „Modlitwą“:

„Do ciebie modłę się—morze!—czarne burzami północy,
gdzie nad świętymi brzegami Wenedów błędzą prorocy—
i zaklinają kurhany straszliwą pieśnią harfianą,
słuchając, zali pobite ludy w piorunach nie wstaną.

— — — — —
„Do ciebie modłę się—morze, skróś groby idąc i wieki,
aż mnie fal gęźbą ogarnie wód twoich bezmiar daleki,
aż się na toni, jak gwiazda, tęsknotą serca położe..
żywa mogiło Legendy—bezdenne, wieczne morze!..

Tak się oto odbyły zaślubiny morza polskiego z poezją.
Zaś za tymi odkrywcami i pionierami ruszy czasem cała fa-
langa piewców morza: K. Bukowski, K. Wierzyński, Zaruski,
T. Kudliński, J. Gluźniński, B. Pawłowicz, St. Obrzud, Miodu-
szewski i td., jako autorowie szkiców pejzażowych, impresyj
nawigacyjnych, obrazków z życia żeglarskiego, portowego, rybacz-
kiego i t. p.

Tak to wiatr od polskiego morza wejdzie triumfalnie do
poezji polskiej i wogóle do sztuki polskiej. W literaturze naj-
piękniejszy hołd morzu polskiemu złożył czołowy pisarz poko-
lenia St. Żeromski w pisanej cudowną prozą poetycką trylogji.
Jej część pierwszą stanowi poemat na cześć „Wisły“, co niby
życionośna arterja przepływa poprzez szeroką połać kraju, bie-
giem swoim i dopływami skupiając wszystkie ziemie oraz dziel-
nice polskie, a łącząc je z morzem „wykreśla kierunek we-
stchnieniu polskiemu, tęsknej źrenicy pokazuje cel, wspomina
szlak zaginiony, zapomniany, wzgardzony, jakoby ślad bróždy
pośród morskiego odmetu, wyoranej przez skutę Jana z Kolna,
najdzielniejszego żeglarza Bałtyku i najśmielszego syna Polski.“
Druga część to zbiór epickich opowiadań, ślad „Wiatru od
morza“ w duszy polskiej i dziejach polskich obrazujących, tego

wiatru, co — według słów autora — „niósł w kaszubskie i lechickie łądy zapach wody słonej i zapach jodowy, szczególną rzeźwość i siłę“, którem „każda pierś ludzka oddychała radośniej i szerzej, a serce krzepiło się i uderzało swobodnie, gdy pochłonęły go płuca“, a który ludzi zasiedziały w nizinach łądu wołał w dal. odrywał od ziemi, gnał naprzód „do dzieła!“ — W cyklu wspaniałych rapsodów przedstawił Żeromski najważniejsze momenty z historycznego rozwoju pomorskiej ziemi od najazdu wikingów i walk z zalewem łupieskich Germanów, poprzez męczeńskie apostołstwo św. Wojciecha, tragiczne wzloty duszy Kopernika i żeglarskie tęsknoty Jana z Kolna, aż po dzień dzisiejszy, gdy na pomorskim brzegu gruntują się podstawy suwerenności państwa polskiego, której symbolem jest budowa pierwszego portu Rzeczypospolitej w zatoce gdyńskiej. O budowie tego portu pisze Żeromski z przedziwnym przejęciem, z niezwykłą plastyką malując gigantyczny wysiłek woli ludzkiej oraz starając się oddać gorączkowy rytm pracy: „Ten niewysłowionej piękności poemat, tworzony w drzewie, kamieniu, betonie i żelazie, ten przepotężny dramat, ukazujący wydzieranie morzu jego wód, siły, głębi i władzy; ta wspaniała powieść o rozdarciu ramieniem człowieka, dziejów ziemi i kisańca ze stulecia na stulecie jej rozwoju, aby go w ciągu krótkich lat przekształcić na narzędzie własne, posłuszne woli — to nowe, w polskiej łądowej duszy zatoczone dzieło...“ Trzeci człon tej trylogii to „Międzymorze“. Unaocznia nam tu Żeromski proces geologicznego kształtowania się półwyspu helskiego, to znów na podstawie starych kronik i podań próbuje wytłumaczyć pochodzenie nazwy Hel, maluje ciężki żywot Kaszubów-rybaków (tu należy głęboko wzruszający opis tragicznej śmierci młodszego z braci Kąkolów, zaskoczonych w czasie połowu straszliwą burzą morską), odsłania przed naszymi oczami tajemnicę głębi morskiej z jej swoistą przyrodą: fauną i florą; te zaś i tym podobne opisy przeplata gęsto i często krajobrazami wybrzeża i morza, malowanymi z głębokim odczuciem i prawdziwym umiłowaniem tego szarego, północnego morza. Oto np. jeden z tego rodzaju pejzażów:

— „Za piaszczystymi wydymami, gnane przez wichę zachodni, wre, w prysk się samorzuca i huczy Małego Morza bujowisko. Od brzegów napoły widnych przybiegając, które w dalekich pianach się kurzą, a giną kędyś w stalowej zarazem i rudej

ruchawie, gnają w kierunku helskiego utwierdzenia ciemnozielone przewały, białymi gęsiami piany gęsto nasadzone. Trafiając na mielizny podwodzia i na spychy suche zwara bałwanów wzmaga się w swej sile, rośnie w bryły strzeliste i zwija się w kłęby podsięwodne. Z hukiem pękają rolingi uderzając o wzniesienia wiszarów. Strzępate ich piany zlatują z grzbietów kipieli na wyslizgane ławic obnażenia“

Warto zwrócić uwagę na barwę językową tego fragmentu. Żeromski jest jednym z pierwszych naszych pisarzy, który ośmielił się na szerszą skalę wprowadzić do literatury pięknej charakterystyczne słownictwo morskie i żeglarskie, wzbogacając tem nasz język literacki.

W powieściopisarstwie polskim już przed Żeromskim spotykamy autorów, zajmujących się tematem morskim, ale czyto powieść Szczęsnego Morawskiego o kupcach wędrujących nad morze polskie „Po jantar” (zresztą dość ciekawa ze względu na niemалą erudycję autora i jego zamiłowanie do badań nad starożytnościami słowiańskimi), czy opowiadanie zapalonego rewindykatora polskiej własności Ludwika Stasiaka o „Wenedzie“, słowiańskim, potężnym grodzie nadmorskim, przed wiekami w falach morza zatopionym, czy gawęda Deotymy o „Panience z okienka“, osnuta na tle dawnego życia patrycjatu gdańskiego, czy nawet Artura Gruszeckiego pierwsza na realistycznych obserwacjach oparta powieść o życiu Kaszubów rybaków „Tam, gdzie się Wisła kończy“ wybrzeże polskie zamieszkających — to wszystko tylko sporadyczne, przypadkowe i nieśmiałe próby.

I na tem polu po r. 1920 nastąpi stanowcza zmiana, a wystąpienie Żeromskiego jest tego przelomu zapoczątkowaniem. W ostatniem dziesięcioleciu widzimy coraz żywsze i częstsze zajęcie się morzem, życiem nad niem i na niem, czego owocem są arcyciekawe powieści rybackie Jerzego Bandrowskiego („Na polskiej fali“ i „Zolójka“), i St. Balickiego („Dziewiąta fala“) szkice Orkana, nowele Rusinka, realistyczna, współczesna część powieści St. Grabińskiego p. t. „Klasztor morze“, nie mówiąc już o takich np. utworach A. Marczyńskiego („Straszna noc“), Meissnerówny („Mewy“) A. Kawczyńskiego („Talizman“) i t. p., w których spotykamy się z ziemią pomorską i morzem tylko jako z tłem mniej lub więcej dla na-

szego tematu obojętnej akcji. Inni znów autorowie sięgają ku wspomnieniom historycznym, związanym z walkami o panowanie nad Bałtykiem i z bogatą przeszłością dawnego portu Rzeczypospolitej, Gdańska (np. M. Czeska-Maczyńska „W obronie Gdańska“, M. Smolarski „Białe noce“, F. Ossendowski „Pod polską banderą“).

W dramacie polskim motywy morskie i pomorskie, jak dotąd słabo są reprezentowane. Z utworów dawniejszych, zapomnianych przypomnieć należy popularną sztukę patriotyczną zasłużonego historyka Pomorza, ks. Stanisława Kujola p. t. „Obrona Pucka“, na tle wojen polsko-szwedzkich w XVII. w. Sztuka ta (drukowana tylko w czasopiśmie pelplińskim p. n. „Pielgrzym“ z r. 1881), przypominająca typem i tematem znaną „Obronę Częstochowy“, przedstawia jako bohatera O. Grzegorza, gwardjana wejherowskiego, który przy obronie Pucka odegrał rolę podobną do roli ks. Kordeckiego. Nietylko nie dopuścił on do kapitulacji na żądanie Szwedów oraz udaremnił zdradziecki zamiar wpuszczenia wrogów do grodu, lecz ponadto zajął się zorganizowaniem obrony, obudził zapał do walki wśród patriotycznych mieszczan i przyczynił się do zwycięskiego odparcia najeźdźców.

Drugim z rzędu utworem dramatycznym, związanym tematycznie z morzem jest libretto do opery F. Nowowiejskiego p. t. „Legenda Bałtyku“, napisane przez poznańską literatkę Szalay-Groele. Akcja rozgrywa się tu w czasach jeszcze pogańskich na kaszubskim wybrzeżu, a główna jej osnowa oparta jest o cudną legendę o zatopionym w morzu starożytnym grodzie nadmorskim, Winecie, zwanej ongiś Królową Bałtyką. Gród ten miał zatopić Perun, mszcząc się na królowie Juracie, która, pokochawszy ubogiego rybaka, wzgardziła miłością potężnego boga burz, a ofiarowaną jej przez niego koronę wrzuciła w głąb morską. Według wierzeń raz do roku w świętą noc Kupąły wychyla się Wineta z pod fal i gdyby w taką chwilę znalazł się śmiałek, który odważyłby się skoczyć w głąb morza i porwać koronę Peruna, to uwolniłby z pod zaklęcia zatopiony gród a sam zdobyłby władzę nad Bałtykiem. Na bohaterski ten czyn odważa się młody żeglarz Doman, natchniony miłością do Bogny, córki bogatego kmiecia Mestwina, zdobywając dla siebie rękę ukochanej, a dla narodu panowania nad Bałtykiem. Oto zasadnicza treść libretta, urozmaiconego pozatem różnemi ciekawemi

scenami rodzajowymi i obrzędowymi, w symbolicznym i po dziś dzień aktualnym sensie pięknej kaszubskiej legendy zawierająca szlachetną tendencję patriotyczną.

Trzecią wreszcie i ostatnią pozycję w tym rejestrze stanowi wystawiona z początkiem 1930 r. przez Teatr Polski w Poznaniu komedia Józefa Rączkowskiego pt. „Nad polskim morzem“, w której akcja rozgrywa się na Helu już w czasach najnowszych, podczas letniego sezonu, a w której w związku ze specjalnie wybranym tłem oraz postacią rezolutnego amanta młodego oficera marynarki handlowej prowadzi się często rozmowy o znaczeniu morza dla Polski, o potrzebie posiadania własnej floty i tym podobnych aktualnych a ważnych problemach, przez co sztuka nabiera do pewnego stopnia znaczenia propagandowego.

Obok literatury żywe zajęcie się morzem obserwujemy w malarstwie. Pomijając dawniejszego batalistę morskiego T. Nałęczę, na marynistę polskiego wybija się pomorski malarz M. Mokwa, który na wystawie grudziądzkiej w r. 1921 zaprezentował się z kilkudziesięciu obrazami i szkicami z wybrzeża oraz morza pol. Z motywami marynistycznymi spotykamy się również u innych pomorskich malarzy jak: Fr. Konitzera, St. Chlebowskiego, T. Gulgowskiej i innych. Ze starszych mistrzów zwrócił się ku morzu pol. przedewszystkiem J. Fałat, który na stałe na Pomorzu osiadł, za nim poszli: K. Krzyżanowski, Kamiński, Kupczyński, W. Żaboklicki i paru innych.

Najsłabsze jak dotąd odbicie motywów morskich uwidoczni się w muzyce. Poza opracowaniem paru melodj kaszubskich, należy tu wymienić „Hymn morski“ F. Nowowiejskiego oraz tegoż operę do wspomnianego już libretta pt. „Legenda Bałtyku“.

Jak więc widzimy, w porównaniu ze stanem z przed r. 1920 sytuacja zmieniła się zasadniczo na lepsze. Sztuka polska stara się na wszelkich możliwych terenach odrobić dawne zaniedbania, stara się wśród najszerszych warstw polskiego społeczeństwa szerzyć znajomość i umiłowanie morza pol., stara się uświadomić naród o znaczeniu jego posiadania oraz natchnąć do wysiłku nad wskrzeszeniem dawnego „dominium maris Baltici“ Rzeczypospolitej. A przoduje w tej artystycznej propagandzie

literatura pol., a szczególnie poezja. Ona pierwsza w strofy swoje wcieliła urok ziemi pomorskiej i polskiego morza, ona pierwsza dała wyraz potędze żywiołu morskiego:

„Bij! wolne Morze o brzegi,
nieś pieśń młodzieńczej radości,
krzep wiarą i hartuj ducha,
gój blizny,
to Młoda Polska Cię słucha

— — — — —

— Morze — Nadziejo Ojczyzny! —

Tą apostrofą, wyjętą z poematu („Słowo o Morzu“) jednego z najmłodszych polskich poetów J. Wilatowskiego nasz przegląd motywów morskich w literaturze pol. narazie zamykamy.

Rok szkolny 1927/28

Część urzędowa.

Sprawozdanie Dyrekcji.

Rok szkolny 1927/28.

I.

Skład grona nauczycielskiego przy końcu roku szkol. 1927/28.

Dyrektor:

Szlapak Eugenjusz, dyrektor, uczył niem. kl. VII.-4 tyg. godz. 4.

a) **Profesorowie i nauczyciele mający stałą posadę:**

1) **Drozd Hieronim**, profesor, uczył matematyki w kl. IV-4, V-4, VI-4, VII-4, VIII-3 razem godzin tyg. 19.

2) **Eliński Józef**, profesor, zawiadowca biblioteki uczniów, opiekun czytelnicy uczniowskiej, gospodarz kl. V., uczył jęz. pol. w kl. IV-4, V-4, VI-4, VII-5, VIII-5 razem godz. tyg. 22 do 15/3 1928; od 15/3 1928 uczył jęz. pol. w kl. IV-4, V-4, VI-4, VII-5, VIII-5 i jęz. niem. w kl. II-5 razem godz. tyg. 27.

3) **Matyja Stanisław**, profesor, zawiadowca biblioteki naucz. uczył jęz. łąc. w kl. IV-5, VI-5, VII-5, VIII-5 razem tyg. godz. 20 i od 15/3 1928 pełnił obowiązki gospodarza kl. IV.

4) **Sala Józef**, profesor, zawiadowca gab. hist.-geogr. zawiadowca zbioru przyrządów do gier i zabaw, kierownik filji, gosp. kl. VIII, uczył historii w kl. IV-3, VII-5, VIII-4, geogr. w kl. II-3, IV-2, prowadził gry i zabawy 4 godz. tyg. razem godz. tyg. 23.

5) **Sikora Ludwik**, profesor, gospodarz kl. III, uczył historii w kl. I-2, III-2, V-4, VI-5, geogr. w kl. I-3, III-3, V-2, razem godz. tyg. 21.

b) **Nauczyciele stali:**

6) **Werschler Ludwik**, nauczyciel, gospodarz kl. IV. uczył do 15/3 1928, jęz. niem. w kl. II-5, III-5, IV-4, V-4, prop. fil. VIII-3 razem godzin tyg. 21. — Po uzyskaniu mandatu posła na Sejm otrzymał urlop bezpłatny od 15/3 1928.

7) **Fraćzek Wincenty**, nauczyciel, zawiadowca gab. fizykalnego, kierownik pracowni fiz.-chemicznej, opiekun hufca szkolnego uczył przyrody w kl. I-3, II-5, III-1, IV-3, V-2, fizyki w kl. III-9, hufiec-2, razem godzin tyg. 25, a od 15/3 prócz powyższych, jeszcze gimnastyki w kl. III-2, IV-2, razem godzin tyg. 29 i był gospodarzem kl. II.

8) **Krzyszkowski Jan**, nauczyciel, zawiadowca zbiorów do nauki rysunków i pracy ręcznej, kierownik poranków i wieczoroków uczniowskich, uczył nauki rysunków w kl. I-4, II-2, III-2, IV-2, V-2, VI+VII-2, pracy ręcznej w kl. I-3, II-2, III-4, kaligrafji w kl. I-2, razem do 15/3 1928 godz. tyg. — 25, a od 15/3 1928 prócz powyższych jeszcze i gimnastyki w kl. I-2, II-2, razem godz. tygodniowo 29.

c) **Nauczyciele tymczasowi.**

9) **Cygan Alojzy**, nauczyciel, gospodarz kl. VII. uczył matematyki w kl. I-5, II-4, III-4, fizyki w kl. VI-3, VII-4, VIII-4, razem godz. tyg. 24.

10) **Konieczny Wojciech**, nauczyciel tymczasowy, zawiadowca biblioteki niemiec. uczniów, zawiadowca zbiorów do ćwiczeń cielesnych, gosp. kl. VI. uczył do 15/3 1928, gimnastyki od kl. I-VIII. 16 godz. i jęz. niem. w kl. VI-4, VIII-4, razem godzin tyg. 24; od 15/3 1928, uczył jęz. niem. w kl. III-5, IV-4, V-4, VI-4 VIII-4, gimnastyki w kl. V-2, VI-2, VII-2, VIII-2, razem godzin tygodniowo 29.

11) **Wołoch Stanisław**, nauczyciel tymczasowy, zawiadowca zbioru książek Pomocy Koleżeńskiej, opiekun zbioru instrumentów muzycznych, opiekun i dyrygent orkiestry gimnazjalnej uczył jęz. pol. w kl. I-4, II-4, III-4, jęz. łac. w kl. V-5, śpiewu w kl. I-2, II-2. III-1, VI+VII-2, VIII-1, razem godz. tyg. 25.

d) **Nauczyciele kontraktowi:**

12) **Ks. Kowalik Wojciech**, prefekt, opiekun Sodalicji Marjańskiej, zawiadowca szkolnej Kasy Oszczędności, sekretarz dyrekcji, uczył religji w kl. I-2, II-2, III-2, IV-2, V-2, VI-2, VII-2 VIII-2, historii w kl. II-2, pomoc kancelaryjna 4 godz. i od 15/3 1928, prop. fil. VIII-3, razem godz. tyg. 25.

13) **Dr. Szumski Władysław**, lekarz powiatowy, nauczyciel kontraktowy, uczył higieny w kl. VII-1, razem godz. tyg. 1.

II.

Zmiany i ruch w gronie nauczycielskiem

w ciągu roku szkolnego 1927/28.

a) **Do grona przybyli:**

1) **Szlapak Eugenjusz**, rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 lutego 1927 L. II. 1822/27 mianowany dyrektorem tutejszego zakładu, objął urządowanie 8 sierpnia 1927.

2) **Cygan Alojzy**, rozp. Kuratorjum O. S. Krak. z dnia 11 lipca 1927 L. II. 4629/27, przeniesiony w tym samym charakterze z państw. gimn. im. kr. Wład. Jagiełły w Dębicy, do tut. zakładu z dniem 1 września 1927.

3) **Drozd Hieronim**, rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 sierpnia 1927. L. II. 9518/27, przeniesiony dla dobra szkoły na podstawie art. 58 ust. 2, ustawy z dnia 1/7 1926 z państw. gimn. III. im. A. Mickiewicza w Tarnowie, do tut. zakładu z dniem 1 września 1927.

4) **Ks. Kowalik Wojciech**, kontraktowy nauczyciel religji rozp. Kur. O. S. Kr. 3/IX 1927. L. II. 5535/27 i rozp. Kur. O. S. Kraków 13/X 1927 L. II. 6536/27 i rozp. Kur. O. S. Krak. 11/I. 1928 L. II. 8069/27 i rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 3/II. 1928 L. II. 920/28 i rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 13 lutego 1928 L. II. 1473/28, Powyższemi rozporządzeniami zatwierdzona umowa kontraktowa z ważnością od 1/IX. 1927.

5) **Dr. Szumski Władysław**, naucz. kontraktowy, lekarz powiat. rozp. Kur. O. S. Kraków 22/12 1927 L. II. 9819/27.

b) **Z grona ubyli:**

1) **Ks. Feliks Antoni**, profesor, rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 1/IX 1927. L. II. 5244/27 przeniesiony w tym samym charakterze ze względów służbowych z tut. zakładu do Państw. Sem. Naucz. Żeńsk. w Żywcu od 1/IX. 1927.

2) **Zaucha Józef**, naucz. tymczasowy rozp. Kur. O. S. Kraków 12/5 1927. L. II. 2937/27 przeniesiony w tym samym charakterze do państw. gimn. im. Staszica w Chrzanowie.

3) **Wątopek Józef**, profesor, rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31/I. 1928 Nr. Prez. 821/28 zamianowany wizytatorem szkół w Kur. O. S. Wileńskiego z ważnością od 1/II. 1928 Rozp. Kur. O. S. Krak. 9/VI. 1928. L. II. 1075/28.

4) **Werschler Ludwik**, nauczyciel stały, rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. 25/II. 1928 L. 2777/28 przeniesiony z urzędu dla dobra szkoły na podstawie art. 58 ust. z dnia 1/VII. 1926 do państw. gimn. im. J. Chreptowicza w Ostrowcu n K. z ważnością od 1/3 1928; rozp. Kur. O. S. Kraków 28/II. 1928 L. II. 1972/28.

Rok szkolny 1928/29.

I.

Skład grona nauczycielskiego z końcem roku szkolnego 1928/29.

Dyrektor:

Szlapak Eugenjusz, dyrektor, uczył jęz. niemieckiego w kl. II-5, VII-4 razem godz. tyg. 9.

a) Profesorowie i nauczyciele mający stałą posadę:

1) **Drozd Hieronim**, profesor, do 15/10 1928 na urlopie, od 15/10 1928 do 1/2 1929 uczył matematyki w kl. IV-4, w kl. V-4, w kl. VI-4, w kl. VII-4, w kl. VIII-3, razem godz. tyg. 19; od 1/2 1929 uczył matematyki w kl. IV-4, w kl. V-4, w kl. VIa-4, w kl. VIb-4, w kl. VII-4, w kl. VIII-3, razem godz. tyg. 22. Nadto od 1/2 1929 był gospodarzem kl. VIb.

2) **Eliński Józef**, profesor, zawiadowca biblioteki polskiej uczniów, gospodarz kl. VI, uczył od 1/9 1928 do 15/10 1928, jęz. polskiego w kl. I-4, w kl. II-4, w kl. V-4, w kl. VI-4, jęz. łacińskiego w kl. IV-5, jęz. niemieckiego w kl. III-5, razem tyg. 26, od 15/10 1928 do 31/1. 1929 jęz. pol. w kl. I-4, w kl. II-4, w kl. V-4, w kl. VI-4, jęz. niemieckiego w kl. III-5, razem tyg. godz. 21; od 1/2 1929 gospodarz kl. VIa, uczył języka polskiego w kl. I-4, w kl. V-4, w kl. VIa-4, w kl. VIb-4, jęz. niemieckiego w kl. I-5, w kl. III-4, razem godz. tyg. 25.

3) **Matyja Stanisław**, profesor, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. VII, uczył do 31/1. 1929 jęz. łacińskiego w kl. V-5, w kl. VI-5, w kl. VII-5, w kl. VIII-5, razem tyg. godz. 20, od 1/2 1929 jęz. łacińskiego w kl. V-5, w kl. VIa-5, w kl. VIb-5, w kl. VII-5, w kl. VIII-4, razem tyg. godzin 24.

4) **Sala Józef**, profesor, zawiadowca gabinetu historyczno-geograficznego, gospodarz kl. V, uczył od 1/9 1928 do 31/1 1929, hist. w kl. III-2, w kl. V-4, w kl. VI-5, w kl. VIII-4, geografji w kl. III-3 w kl. V-2, razem tyg. godz. 20; od 1/2 1929, historji w kl. III-1, w kl. V-4, w kl. VIa-4, w kl. VIb-4, w kl. VIII-2, geografji w kl. III-2, w kl. V-2, w kl. VIII-2, razem tyg. godz. 21.

5) **Sikora Ludwik**, profesor, gospodarz kl. IV, uczył od 1/9 1928 do 31/1 1929 historji w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. IV-3, w kl. VII-5, geografji w kl. I-3, w kl. II-3, w kl. IV-2, razem tyg. godz.

20; od 1/2 1929 historii w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. IV-3, w kl. VII-5, geografji w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. IV-2, razem tygodniowo godzin 18.

b) **Nauczyciele stali:**

6) **Bergel Rajmund** nauczyciel, uczył od 1/9 1928 do 31/1 1929 języka polskiego w klasie III-4, w klasie IV-4, w kl. VII-5, w kl. VIII-5, propedeutyki fil. w kl. VIII-3, razem godzin tyg. 21; od 1/2 1929 jęz. polskiego w kl. II-4, w kl. III-4, w kl. IV-4, w kl. VII-4, w kl. VIII-4, propedeutyki fil. w kl. VIII-3, razem tyg. godz. 23.

7) **Cygan Alojzy**, nauczyciel, zawiadowca gabinetu fizykalnego, od 15/10 1928 gospodarz kl. II. uczył do 15/10 1928 matematyki w kl. IV-4 w kl. V-4, w kl. VI-4, w kl. VII-4, w kl. VIII-3, fizyki w kl. VI-3, w kl. VIII-4, razem tyg. godz. 26; od 15/10 1928 do 31/1 1929 matematyki w kl. I-5, w kl. II-4, w kl. III-4; fizyki w kl. VI-3, w kl. VIII-4, razem tyg. godz. 20; od 1/2 1929 matematyki w kl. I-4, w kl. II-4, w kl. III-4, fizyki w kl. VIa-3, w kl. VIb-3, w kl. VIII-4, razem godz. tyg. 22.

8) **Frączek Wincenty**, nauczyciel, kierownik pracowni fizykochemicznej, opiekun hufca szkolnego, gospodarz kl. III. uczył od 1/9 1928 do 15/10 1928, przyrody w kl. I-3, w kl. II-5, w kl. III-1, w kl. IV-3, w kl. V-2, fizyki w kl. III-6, w kl. VII-4, matematyki w kl. I-5, razem tyg. godz. 29; od 15/10 1928 do 31/1 1929. przyrody w kl. I-3, w kl. II-5, w kl. III-1, w kl. IV-3, w kl. V-2, fizyki w kl. III-9, w kl. VII-4, hufiec 2 godz. razem tyg. godz. 29, od 1/2 1929 przyrody w kl. I-2, w kl. II-3, w kl. III-7 w kl. IV-2, w kl. V-2, fizyki w kl. VII-6, hufiec 2 godz. gry i zabawy 2 godz. ćwicz. ciel. w kl. V-2, razem tyg. godz. 28.

9) **Konieczny Wojciech**, nauczyciel, zawiadowca biblioteki niem. uczniów, zawiadowca zbiorów do ćwiczeń cielesnych, gospodarz kl. VIII, uczył do 15/X 1928 jęz. niemieckiego, w kl. IV-4, w kl. V-4, w kl. VI-4, w kl. VIII-4, ćwiczeń cielesnych w kl. V do VIII-8, gry i zabawy, w kl. V do VIII-2, hufiec 2 godz. razem tyg. godz. 28; od 15/10 1928 do 31/1 1929, jęz. niemieckiego w kl. IV-4, w kl. V-4, w kl. VI-4, w kl. VIII-4. ćwiczeń cielesnych w kl. V do VIII-8, gry i zabawy w kl. V do VIII-2, razem godz. tyg. 26; od 1/2 1929 jęz. niemieckiego w kl. IV-4, w kl. V-4, w kl. VIa-4, w kl. VIb-4, w kl. VIII-4, ćwiczeń ciel. w kl. VI do VIII-8, razem godz. tyg. 28.

10) **Krzyszkowski Jan**, nauczyciel, zawiadowca zbiorów do nauki rysunków i pracy ręcznej, kierownik filji, gospodarz kl. I.

od 1/9 1928 do 31/1 1929 uczył rysunków w kl. I-4, w kl. II-2, w kl. III-2, w kl. IV-2. w kl. V-2, w kl. VI + VII-2, w kl. VIII-1, pracy ręcznej w kl. I-3, w kl. II-2, w kl. III-2, kaligrafji w kl. I-2, kierownictwo filji godz. 2, razem tyg. godz. 26; od 1/2 1929 uczył rysunków w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-2, w kl. IV-2, w kl. 5-1, w kl. VIa-2, pracy ręcznej w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-2, ćwiczeń ciel. w kl. I-3, w kl. II-3, kierownictwo filji 2 godz. razem godz. tyg. 25.

c) **Nauczyciele tymczasowi:**

11) **Ks. Kowalik Wojciech**, nauczyciel tymczasowy religji, zawiadowca zbiorów do nauki religji, opiekun Sodalicji Marjańskiej, uczył od 1/9 1928 do 31/1 1929 religji w kl. I-VIII-16, pomoc kancel. 4 godz. razem tyg. godz. 20; od 1/2 1929 uczył religji w kl. I do VIII-18, pomoc kanc. 4 g. razem tyg. godz. 22.

12) **Wołoch Stanisław**, nauczyciel tymczasowy, zawiadowca zbioru książek „Pomocy Koleżeńskie” opiekun zbioru instrumentów muzycznych, opiekun i dyrygent orkiestry gimnazjalnej od 1/9 do 15/10 1928 gospodarz kl. II. uczył od 1/9 1928 do 15/10 1928 śpiewu w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-1, w kl. VI+VII, 2, w kl. VIII-1, ćwiczeń cielesnych w kl. I-IV-8, prowadził gry i zabawy w kl. I-IV-2, razem godz. tyg. 26; od 15/10 1928 do 31/1 1929, jęz. łacińskiego w kl. IV-5, śpiewu w kl. I-2, w kl. II-2. w kl. III-1, w kl. VI+VII-2, w kl. VIII-1, ćwiczeń cielesnych w kl. I-IV-8, prowadził gry i zabawy w kl. I-IV-2, razem godz. tyg. 23; od 1/2 1929 jęz. łacińskiego w kl. IV-5, śpiewu w kl. I-2, w kl. II-1, w kl. III-1, w kl. VIb-1, ćwiczeń cielesnych w kl. III-3, w kl. IV-2, prowadził gry i zabawy w kl. I-IV-2, orkiestrę godz. 4, chór godz. 4, razem tyg. godz. 26.

d) **Nauczyciele kontraktowi:**

13) **Dr. Szumski Władysław**, lekarz powiatowy nauczyciel kontr. uczył higieny w kl. VII-1, razem tyg. godz. 1; od 10/3 1929 był lekarzem szkolnym.

II.

Ruch i zmiany

w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1928/29.

1) **Bergel Rajmund**, nauczyciel rzecz. przeniesiony z państw. gimnazjum w Gorlicach, do tut. zakładu rozp. Min. W. R. i O. P.

z dnia 21/V 1928, L. II. 7438/28 od 1/9 1928 rozp. Kur. O. S. Kr. z dnia 6/VI. 1928 L. II. 6302/28.

2) **Dr. Szumski Władysław**, lekarz powiatowy, mianowany od 10/3 1929 lekarzem szkolnym w charakterze pracownika kontrk. umową z dnia 16/III. 1929 Kur. O. S. Kr. L. O. 582/29.

3) **Drozd Hieronim**, profesor, otrzymał sześciotygodniowy urlop dla poratowania zdrowia rozp. Kur. O. S. Kr. z dnia 20/9 1928, L. II. 10.174/28 od 1/9 do 15/10 1928.

4) **Ks. Kowalik Wojciech**, mianowany nauczycielem tymczasowym rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 30/5 1928 L. II. 8008/28 i Kur. O. S. Kr. z dnia 12/IV 1928 L. 6357/28.

Rok szkolny 1929/30.

I.

Skład grona nauczycielskiego w roku szkolnym 1929/30.

Dyrektor.

Szlapak Eugenjusz, uczył języka niemieckiego w kl. II-5, w kl. VIIa-4, razem tyg. godz. 9, od 1/3 1930 jęz. niemieckiego w kl. VIIa-4, w kl. VIIb-4, razem godz. tyg. 8.

a) Profesorowie;

1) **Drozd Hieronim**, od 1/9 do 1/10 1929 uczył matematyki w kl. II-4, w kl. III-4, w kl. IVa-4, w kl. VI-4, w kl. VIIa-3 w kl. VIII-3, razem godz. tyg. 22, od 1/X 1929, uczył matematyki w kl. II-4, w kl. III-4, w kl. VI-4, w kl. VIIa-3, w kl. VIIb-3, w kl. VIII-3, razem godz. tyg. 21. i był gospodarzem kl. VIIb.

2) **Eliński Józef**, zawiadowca biblioteki polskiej uczniów, gospodarz kl. VIIa, uczył języka polskiego w kl. I-4, w kl. II-4, w kl. V-4, w kl. VIIa-4, w kl. VIIb-4, a jęz. łacińskiego w kl. IVb-6, razem godz. tyg. 26; cd 1/3 1930, uczył jęz. polskiego w kl. I-4, w kl. V-4, w kl. VIIa-4, w kl. VIIb-4, jęz. łacińskiego w kl. IVb-6, w kl. VIII-4, razem godz. tyg. 26.

3) **Matyja Stanisław**, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. VIII. uczył do dnia 26 stycznia 1930. jęz. łacińskiego w kl. V-5, w kl. VI-5, w kl. VIIa-5, w kl. VIIb-5, w kl. VIII-4, razem godz. tyg. 24;

4) **Sala Józef**, zawiadowca gabinetu historyczno-geograficznego, gospodarz kl. VI. uczył historii w kl. IVb-3, w kl. VI-4,

w kl. VIIa-5, w kl. VIIb-5 i geografji w kl. II-2, w kl. IVb-2, w kl. VI-2, razem godz. tyg. 23. Od dnia 15/2 1930 uczył historji w kl. VI-4, w kl. VIIa-5, w kl. VIIb-5, w kl. VIII-3, i geografji w kl. II-2, w kl. IVb-2, w kl. VI-2, razem godz. tyg. 23.

b) **Nauczyciele stali:**

1) **Bergel Rajmund**, uczył jęz. polskiego w kl. III-3, w kl. IVa-4, w kl. IVb-4, w kl. VI-4, w kl. VIII-4, propedeutyki fil. w kl. VIII-3, razem godz. tyg. 22., był w I. półr. gospodarzem klasy IVa a; w II. półr. klasy VIII.

2) **Frączek Wincenty**, Prefekt Bursy Gimnazjalnej, kierownik pracowni fiz.-chemicznej, zawiadowca zbiorów przyrodniczych, opiekun hufca szkolnego, gospodarz kl. III. uczył przyrody w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-8. w kl. IVa-2, w kl. IVb-2, w kl. V-2, i fizyki w kl. VIIa-4, w kl. VIIb-4, hufiec 2 godz. razem tyg. godz. 28.

3) **Jaszan Jan**, gospodarz kl. V. do 30/1 1930 historji w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-1, w kl. IVa-3, w kl. V-4, w kl. VIII-3, i geografji w kl. I-2, w kl. III-2, w IVa-2, w kl. V 2, razem tygodn. godz. 23.

4) **Konieczny Wojciech**, zawiadowca zbiorów do ćwiczeń cielesnych, gospodarz kl. I. uczył gimnastyki w kl. IVa-3, w kl. IVb-3, w kl. V-3, w kl. VI-3, w kl. VIIa-2, w kl. VIIb-2, w kl. VIII-3, i jęz. niemieckiego w kl. I-5, w kl. IVa-4, razem godz. tygodniowo 28.

5) **Krzyszkowski Jan**, zawiadowca zbiorów do nauki rysunków i pracy ręcznej, kierownik filji, gospodarz kl. II. uczył rysunków w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-2, w kl. VII-2. i robót ręcznych w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-4, gimnastyki w kl. I-3, gry i zabawy w kl. I-IV-4, kierownictwo filji 2 godz. razem tygodniowo godz. 25.

c) **Nauczyciele tymczasowi:**

1) **Ks. Kowalik Wojciech**, zawiadowca biblioteki religijnej, moderator Sodalicji Marjańskiej uczniów gimn. uczył religji w kl. I-VIII. razem tyg. godz. 20.

2) **Wołoch Stanisław**, zawiadowca zbioru książek „Pomocy Koleżeńskiej”, opiekun zbioru instrumentów muzycznych, opiekun i dyrygent orkiestry gimnazjalnej, uczył jęz. łacińskiego w kl. IVa-6, śpiewu w kl. I-2. w kl. II-2, w kl. III-1, w kl. VII-2, prowadził chór 4 godz. ćwiczenia ciel. w kl. III-3, gry i zab. w kl. V-VIII-4, razem godz. tyg. 24.

3) **Luśniakowa Marja**, zawiadowczyni biblioteki niemieckiej, gospodyni kl. IVb. uczyła języka niemieckiego w kl. III-5. w kl. IVb-4, w kl. V-4, w kl. VI-3. w kl. VIIb-4, w kl. VIII-4, i kier. filji 2 godz. razem tyg. godz. 26; od dnia 1/4 1930 uczyła jęz. niemieckiego w kl. II-5, w kl. III-5, w kl. IVb-4, w kl. V-4, w kl. VI-3, w kl. VIII-4, i kier. filji 2 godz. razem godz. tyg. 27.

4) **Grabarski Edward**, nauczyciel tymczasowy, uczył od dnia 1/3 1930 jęz. łacińskiego w kl. V-5, w kl. VI-5, w kl. VIIa-5, w kl. VIIb-5, i jęz. polskiego w kl. II-4, razem godz. tyg. 24.

d) Nauczyciele kontraktowi:

1) **Jasiewicz Władysław**, uczył od dnia 1/X 1929 matematyki w kl. 1-4, w kl. IVa-4, w kl. IVb-4, w kl. V-4, i fizyki w kl. VI-3, w kl. VIII-4, razem godz. tyg. 23; ponadto pełnił od 1/II. 1930 obowiązki gospodarza kl. IVa.

2) **Romanowski Adam**, nauczyciel kontraktowy, gospodarz kl. V. uczył od dnia 14 lutego 1930 historii w kl. I-2, w kl. II-2, w kl. III-1, w kl. IVa-3, w kl. IVb-3, w kl. V-4, i geografii w kl. I-2, w kl. III-2, w kl. IVa-2, w kl. V-2, razem godzin tygodniowo 23.

3) **Dr. Szumski Władysław**, lekarz szkolny uczył higieny w kl. VIIa-1, w kl. VIIb-1, razem tyg. godz. 2.

II.

Ruch i zmiany.

a) Z grona ubyli:

1) **Cygan Alojzy**, rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21/8 1929 Nr. II. 22187/29 (Rozp. Kur. O. S. Kr. z dnia 29/8 1929 Nr. II. 9265/29) przeniesiony w stan nieczynny. Zwolniony z dniem 28 lutego 1930 rozp. Ministr. W. R. i O. P. z dnia 4/II. 1930 L. II. 2433/30. (rozp. Kur. O. S. Kr. z dnia 11/2 1930 L. II. 1317/30).

2) **Sikora Ludwik**, rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 31/5 1929 Nr. II. 14843/29 przeniesiony do Państw. Gimnazjum w Brzesku z dniem 1 września 1929, na równorzędne stanowisko. (Rozp. Kur. O. S. Kr. z dnia 14/6 1929 Nr. II. 6603/29).

b) do grona przybyli:

1) **Jaszan Jan**, rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31/5 Nr. II. 14843/29, przeniesiony z Państw. Gimnazjum w Dębicy do tut. zakładu. (Rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 14/XI 1929 Nr. II. 6595/29.)

2) **Luśniakowa Marja**, rozporządzeniem Kur. O. S. Krak. z dnia 28/6 1929. Nr. 7286/29, przeniesiona z Państw. Seminarjum Nauczycielskiego Męskiego w Jędrzejowie, do tut. zakładu z dniem 1 września 1929.

3) **Jasiewicz Władysław**, nauczyciel kontr. matematyki i fizyki; umowa kontraktowa zatwierdzona przez Kur. Okr. Szkol. Krak. rozporządzeniem z dnia 3 października 1929. L. II. 10861/29.

4) **Romanowski Adam**, nauczyciel kontr. historii i geogr. Umowa zatwierdzona przez Kur. Okr. Szk. Krak. rozporządzeniem z dnia 18 lutego 1930 Nr. II. 1810/30. objął obowiązki dnia 14/2 1930.

5) **Grabarski Edward**, nauczyciel tymczasowy, mianowany rozporządzeniem Kuratorjum Okr. Szk. Krak. z dnia 1 marca 1930. L. II. 2242/30, objął obowiązki nauczyciela jęz. łacińskiego i polskiego z dniem 3 marca 1930.

c) **Urlopy.**

1) **Matyja Stanisław**, prof. uzyskał rozporządzeniem Kur. O. S. Krak. z dnia 22 lutego 1930 L. II. 1806/30, urlop płatny dla poratowania zdrowia do dnia 31 marca 1930; następnie rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 4 kwietnia 1930 L. II. 3495/30 uzyskał dalszy urlop dla poratowania zdrowia do dnia 30 czerwca 1930

2) **Jaszan Jan**, nauczyciel, uzyskał rozporządzeniem Kuratorjum O. S. Krak. z dnia 15 lutego 1930 L. II. 1440/30 urlop płatny dla poratowania zdrowia do 28/2 1930; następnie rozp. Kur. O. S. Krak. z dnia 24 kwietnia 1930 L. II. 4148/30 uzyskał dalszy płatny urlop dla poratowania zdrowia do 30 czerwca 1930.

Dekrety ustalenia:

Dyrektor **Szlapak Eugenjusz**, uzyskał ustalenie na stanowisku dyrektora na podstawie art. 11. ustawy z dnia 1 lipca 1926 z dniem 1/IV. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 1/X 1929 L. II. 10935/29.

Ustalenie na stanowisku nauczyciela na podstawie art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 uzyskali:

Bergel Rajmund, z dniem 1/XII 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11770/29.

Fraćzek Wincenty, z dniem 1/VIII. 1928 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11775/29.

Konieczny Wojciech, z dniem 1/II. 1929 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11776/29.

Ustalenie na stanowisku nauczyciela na podstawie art. 146 ustawy z dnia 1 lipca 1926 otrzymał:

Krzyszkowski Jan, z dniem 1/I. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II 11777/29.

Ustalenie na stanowisku nauczycieli na podstawie art. 145 ustawy z dnia 1 lipca 1926 uzyskali:

Drozd Hieronim, z dniem 1/I. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11771/29.

Eliński Józef, z dniem 1/I. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11773/29.

Matyja Stanisław, z dniem 1/I. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II 11778/29.

Sala Józef, z dniem 1/I. 1927 rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11718/29.

Tytuł profesora

na podstawie art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 uzyskali:

Drozd Hieronim, rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. Nr. II. 11772/29.

Eliński Józef, rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11774/29.

Matyja Stanisław, rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11779/29.

Sala Józef, rozporządzeniem Kur. O. S. Kr. z dnia 21/X. 1929 Nr. II. 11781/29.

III.

POMIESZCZENIE ZAKŁADU I SŁUŻBA

z końcem roku szk. 1929/30.

Zakład mieści się w trzech budynkach:

1) w budynku, będącym własnością Towarzystwa Bursy Gimnazjalnej, gdzie są 4 klasy a mianowicie: III, VIIa, VIIb i VIII: kancelarja, sala konferencyjna, zbiory naukowe, biblioteki, laboratorium fizyczno-chemiczne, pracownia robót ręcznych i mieszkanie woźnego,

2) w budynku-filji, będącym własnością Gminy miasta Myślenic, która oddaje ten dom bezpłatnie dla użytku gimnazjum, tu znajdują pomieszczenie 3 klasy: IVa, V i VI i poczekalnia dla nauczycieli,

3) w nowodokupionym przez Tow. Bursy Gimn. im. Adama Mickiewicza budynku, położonym tuż obok głównego gmachu, mieszczą się 3 klasy, a mianowicie: I, II, i IVb, poczekalnia i szatnia, jakoteż gabinet lekarza szkolnego.

W myśl rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 3/9 1929 Nr. II. 22903/29 zezwoliło Kuratorjum Okr. Szk. Krak. zarządzeniem z dnia 11/9 1929 Nr. II. 9564/29 na donajęcie tego lokalu na pomieszczenie 3 klas. Okazało się to koniecznem ze względu na znaczny wzrost frekwencji w zakładzie w związku z prowadzeniem koedukacji.—

Rozmieszczenie zakładu w 3 odrębnych budynkach sprawia wiele kłopotów, a sprawa budowy gmachu gimnazjalnego nie posuwa się zupełnie naprzód.

Pomimo kilkakrotnych uchwał Rady Gminnej, któremi zobowiązało się miasto do wybudowania własnym kosztem gmachu gimnazjalnego,

mimo uchwały Rady Gminnej zaciągnięcia na ten cel pożyczki 300.000 zł.,

mimo uchwały „by dać na budowę gimnazjum bezpłatnie z cegielni miejskiej 300.000 sztuk cegieł i potrzebną ilość dachówki do nakrycia tej budowli i wydać bezpłatnie z lasu miejskiego potrzebną ilość i jakość drzewa budowlanego”,

mimo istnienia pięknych, wykonanych przez arch. Krzyżanowskiego planów gmachu, zatwierdzonych przez Międzyministerjalną Komisję rozp. z dnia 12 grudnia 1928 L. VII. 814.,

mimo gotowej parceli pod gmach,

mimo istnienia w Kasie Oszczędności pewnej, dość znacznej, na ten cel przeznaczonej gotówki—panuje u ojców miasta i miarodajnych czynników niechęć do wywiązania się z przyjętych zobowiązań; widzi się u nich brak zrozumienia doniosłości tej sprawy, brak zrozumienia własnego interesu nie tylko dla samego miasta—ale i dla powiększonego powiatu.—

Brak odpowiedniego lokalu zahamował dalszy rozwój zakładu.

WOŹNI.

Gamułkiewicz Jan, mianowany starszym woźnym rozp. Kur. Okr. Szk. Krak. z dnia 28 czerwca 1929 Nr. II. 7188/29 z uposażeniem grupy XIIIa; a następnie rozporządzeniem z dnia 29/7 1929 Nr. II. 8497/29 otrzymał uposażenie grupy XIIIb.—

Owsiak Jan, woźny.

Ambrożowna Filomena, zatrudniona przez okres zimowy jako pomocnica sługi szkolnego od dnia 1/XI 1929 do dnia 15/4 1930 na podstawie rozporządzenia Kuratorjum Okr. Szk. z dnia 30 października 1929 Nr. II. 11861/30; pobierała wynagrodzenie dzienne z funduszu taks administracyjnych.—

IV.

NAUKA.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 3 września 1929, a zakończył się dnia 28 czerwca 1930. Typ gimnazjum: humanistyczny.

a) WYCIECZKI PRZYRODNICZE.

Kl. I.

Jesień: 1) Obserwacja drzew i krzewów. 2) Ogród warzywny. 3) Ogród kwiatowy. 4) Zbieranie rozmaitych owoców. 5) Zapoznanie się z ziołami i bylinami. 6) Cel gromadzenia pokarmów. 7) Kształty i barwy liści. 8) Budowa korzenia i pędu.

Wiosna: 1) Kwitnienie drzew owocowych. 2) Opylenie kwiatów. 3) Zawiązek owocu. 4) Rozpoznawanie drzew i krzewów. 5) Rozpoznawanie a) owadów, b) płazów, c) ryb.

Klasa II.

Jesień: 1) Rozpoznawanie roślin wodnych i przybrzeżnych. 2) Zbieranie nasion i owoców. 3) Różne sposoby rozsiewania nasion. 4) Zbieranie liści do zielników.

- 5) Obserwacja ptaków przelotnych.
- 6) Rodzaje i kształty łądyg.
- 7) Wpływ środowiska na rośliny i zwierzęta.
- 8) Zimowanie roślin i zwierząt.

Wiosna: 1) Kwitnienie leszczyny. 2) Kwitnienie roślin kotkowych. 3) Kwitnienie drzew owocowych. 4) Różne sposoby zapylania. 5) Las szpilkowy. 6) Las liściasty.

Wycieczki urządzano w stronę rzeki Raby, Zamczyska, do parków, ogrodów oraz na pola i łąki.

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE Z PRZYRODY.

Klasa I.

- 1) Oznaczanie łądyg.
- 2) Znaczenie skórki na owocach.
- 3) Rozpoznawanie pokarmów w ziemniakach i cebuli.
- 4) Budowa korzenia marchwi.
- 5) Badanie skrzeku, kijanek i głowaczy.
- 6) Rysowanie uzębienia zwierząt ssących (pies, kot, królik).
- 7) Rysowanie nóg zwierząt.
- 8) Rysowanie rogów zwierząt.

Klasa II.

- 1) Oznaczanie owoców.
- 2) Oznaczanie nasion.
- 3) Układanie nasion według sposobu rozsiewania.
- 4) Oznaczanie liści.
- 5) Rysowanie ptaków.
- 6) Rysowanie nóg, dzioba ptaka.
- 7) Rozbieranie pióra ptaka.
- 8) Rozbiór kwiatu roślin.
- 9) Kwiat jaskrowatych.
- 10) Kwiat wargowych i jabłkowatych.
- 11) Oznaczanie roślin.

Klasa IV. a i b.

- 1) Komórka i jej budowa (oglądanie i rysowanie).
- 2) Tkanka roślinna (ogl. i rys.)
- 3). Tkanka zwierzęca (ogl. i rys.)
- 4) Zwierzę jednokomórkowe—pełzak, pantofelek—(ogl. i rys.)
- 5) Zwierzę tkankowe, bezkostne (ogl. żywe, w spirytusie, na tablicach i rys.)
- 6) Zwierzę kręgowie (ogl. i rys.)
- 7) Glony.
- 8) Grzyby.
- 9) Oznaczanie roślin kwiatowych.

Klasa V.

- 1) Budowa komórki.
- 2) Rodzaje tkanek.
- 3) Krew.
- 4) Mięśnie gładkie i prążkowane (ogl. i rys.)
- 5) Komórka nerwowa (og. i rys.)
- 6) Mózg i jego części składowe (model i rys.)
- 7) Narząd oddechowy (model. i rys.)
- 8) Szkielet (rys. i ogl.)
- 9) Przewód pokarmowy (rys. mod. i ogl.)
- 10) Zmysły (ogl. na mod. i rys.)

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE Z FIZYKO-CHEMJI.

Klasa III.

- 1) Mierzenie. 2) Obliczanie objętości ciał. 3) Ważenie. 4) Sól kuchenna. 5) Gips. 6) Wapień. 7) Marmur. 8) Granit. 9) Skala twardości. 10) Sporządzanie rurek szklanych. 11) Siarka.
- 12) Węgiel. 13) Filtrowanie wody. 14) Roztwory. 15) Powstawanie kryształu. 16) Ciała włoskowate. 17) Badanie gęstości ciał.
- 18) Pływanie ciał. 19) Barometry. 20) Termometry. 21) Kalorja.
- 22) Topnienie. 23) Krzepnięcie, parowanie. 24) Przewodnictwo ciepła.
- 25) Magnetyzm. 26) Wzbudzanie elektryczności. 27) Maszyna elektryczna. 28) Ogniwo galwaniczne. 29) Prąd elektryczny.
- 30) Elektromagnes. 31) Telegraf. 32) Telefon, dzwonek elektryczny.
- 33) Reakcja chemiczna. 34) Tlen. 35) Wodór. 36) Azot (skład powietrza) 37) Zasady. 38) Kwasy 39) Sole. 40) Rudy (żelazne)
- 41) Ważniejsze metale.

Ćwiczenia odbywały się dwa razy na tydzień po dwie godziny. Ćwiczenia przerabiali uczniowie grupami, pełna grupa liczyła 4 uczniów.

Klasa VII. a i b.

Powstawanie ciał na drodze analizy, syntezy i wymiany składników.

Prawo niezniszczalności materji. Prawo stałości składu. Wodór—tlen. Siarka—tlen. Miedź—tlen. Zasady, kwasy, sole.

Wykrywanie: miedzi, żelaza, ołowiu, rtęci, srebra. — Przewodnictwo głosu. Wysokość tonu (kamerton, monochord, struna). Fotometry Bunsena i Rumforda. Obrazy w zwierciadłach i soczewkach. Obliczanie współczynnika załamania w wodzie i szkłe. Mikroskop, lupa.

TEMATY WYPRACOWAŃ PISEMNYCH w r. szk. 1929/30.

a) Język polski.

Klasa IVa. I. półrocze.

- 1) Opis dożynek. (d.)
- 2) Ofiara Grażyny i królowny Wandy. (szk.)
- 3) Wrażenia z uroczystości sodalicyjnej. (szk.)
- 4) a) Relacja o zwycięstwie wiedeńskim (w formie listu towarzysza chor. panc. z obozu pod Wiedniem) (d.)

- b) Dlaczego „Pieśń Legjonów“ uznana została obecnie za hymn narodowy? (d.)
- 5) a) Fortele p. Zagłoby.
b) Walka wewnętrzna w duszy ks. Wiśniowieckiego. (do wyb. szk.)

II. półrocze.

- 1) a) Zwyczaje i zabawy mięsopustne.
b) Przyjaciele człowieka w świecie zwierzęcym. (d.)
- 2) a) Znaczenie wynalazku druku.
b) Książka przyjacielem człowieka. (szkol.)
- 3) a) Młodość wiosną w życiu człowieka.
b) Zwiastuny wiosny (d.)
- 4) a) Skrzetuski—Kmicic, dwa różne typy dawnych Polak.
b) Wrażenia z lektury Trylogii Sienkiewicza. (szk.)
- 5) a) Spór Achillesa z Agamemnonem.
b) Opis tarczy Achillesa. (szk.)

Klasa IVb. I. półrocze.

- 1) Opis dożynek. (d.)
- 2) Charakterystyka „Grażyny“, jako niewiasty z wdzięków a bohatera z ducha. (szkol.)
- 3) a) Opowiedz jedno ze znanych ci podań miejscowych.
b) Co o powstaniu Myślenic mówi godło miasta? (do wyb. dom.)
- 4) Co widzimy na obrazie J. Matejki p. t. „Sobieski pod Wiedniem“? (szk.)
- 5) a) Dlaczego czcimy pamięć „Nieznanego żołnierza“?
b) Kult bohaterów. (d.)

II. półrocze.

- 1) Tańce polskie (Polonez, Mazur, Krakowiak. d.)
- 2) Zagłoba, typ żołnierza-samochwała. (szk.)
- 3) a) Pochwała wiosny.
b) Wiosna w podaniach, obrazach i wierzeniach ludu pol. (d.)
- 4) a) Która z postaci „Trylogii“ najbardziej ci się podoba i dlaczego? (szk.)
b) Czego nas uczy lektura „Potopu“?
- 5) a) Przyczyny wojny trojańskiej.
b) Achilles-Hektor. (Charakterystyka porównawcza) (szk.)

Klasa V. I. półrocze.

- 1) Opowiedzieć jedną z przygód Odysseusza. (szk.)
- 2) Czemu Jan Bielecki mimo dokonanej zbrodni i zdrady budzi nasze współczucie? (d.)
- 3) Moja pierwsza dalsza podróż. (d.)
- 4) Dwaj mówcy i dwie mowy. (Porównanie mowy Podkomorzego z mową Sędziego. (szk.)
- 5) Żołnierz spartański a rycerz średniowieczny (zestawienie dwóch typów i dwóch epok.) (d.)
- 6) Polowanie w dawnej Polsce. (szk.)

II. półrocze.

- 1) Zwierzęta w niejednym względzie mogą służyć człowiekowi za wzór.
- 2) Jakie wspomnienia historyczne i jakie uczucie budzi Jankiel w słuchaczach swą grą na cymbałach? (szk.)
- 3) Znaczenie służby rycerskiej na kresach wobec kłeski jaką były dla Rzeczyposp. napady Tatarów.
- 4) W których postaciach poznanych z tegorocznej lektury ucieleśnił się ideał poświęcenia dla dobra ogółu?

Klasa VI. I. półrocze.

- 1) Książka a człowiek. (d.)
- 2) a) Pochwała życia ziemiańsk. u Reja i Kochanowskiego.
b) Które z myśli naszych pisarzy politycznych XV. i XVI. w. nie straciły po dziś dzień znaczenia? (szk.)
- 3) Tragiczne losy Antygony. (szk.)
- 4) a) Czy i co w Kochanowskim wzrusza jeszcze dzisiaj czytelnika?
b) Znaczenie Kochanowskiego (do wyb. d.)
- 5) a) Za co i jak winniśmy miłować swą ojczyznę?
b) Przykłady prawdziwej miłości ojczyzny z historii i literatury. (do wyb. szk.)

II. półrocze.

- 1) Życie wsi w świetle sielanek Szymonowicza. (szk.)
- 2) a) Główne cechy baroku.
b) Cyd, jako idealny typ rycerza średniow. (d.)
- 3) a) Jakie dobrodziejstwa zawdzięczamy szkole polskiej?
b) Ideały współczesnej młodzieży pol. (szk.)

- 4) a) Moralno-wychowawcze znaczenie satyry.
b) Polska rozbiorowa w świetle satyr i bajek Krasickiego (szk.)
- 5) a) Główne ideały literatury staropolskiej.
b) Który ze staropolskich pisarzy zajął się najbardziej i dlaczego? (d)

Klasa VIIa. I. półrocze.

1. a. Czem jest dla Polaka pieśń „Jeszcze Polska nie zginęła.“?
b) Wakacje w życiu ucznia. (szk.)
- 2) a) Przemówienie na wieczorku Mickiewiczowskim (na temat dowolnie obranego hasła z Mickiewicza.)
b) Jakie zalety najwyżej cenę w ludziach i dlaczego? (do wyb. d.)
- 3) a) Co nowego wniosły do poezji polskiej ballady Mickiewicza?
b) Dostojny gość w naszym zakładzie. (szk.)
- 4) Jakie znaczenie przypisujemy drużynom harcerskim i stowarzyszeniom młodzieży?. (d.)
- 5) Istota szczęścia w świetle twórczości poetyckiej Mickiewicza przed r. 1830. (szk.)

II. półrocze.

- 1) Jakie refleksje budzi we mnie myśl: „Rozumie! tyś mały przed Panem, tyś kroplą w Jego wszechmogącej dłoni.“? (d.)
- 2) Znaczenie i posłanictwo poezji narodowej. (szk.)
- 3) a) Znaczenie radja dla oświaty i kultury.
b) Widok przyrody podnosi i upokarza człowieka. (d.)
- 4) Konrad jako symbol pokolenia. (szk.)
- 5) Wpływ otoczenia na rozwój charakteru. (d.)

Klasa VIIb. I. półrocze.

- 1) a) Czemu przypisać niezwykle szybkie spopularyzowanie pieśni: „Jeszcze Polska nie zginęła.“?
b) Jak należy używać wakacji?.
- 2) a) Przemówienie na wieczorku Mickiewiczowskim (na temat dowolnie obranego hasła z Mickiewicza.) (d)
b) Wrażenia z mojej pierwszej dalszej podróży.
- 3) Cudowność i fantastyczność w balladach Mickiewicza.
- 4) Wartość czasu.

- 5) a) Co dały Mickiewiczowi lata pobytu w Rosji?
b. Analiza sonetu Mickiewicza: „Ajudah.“

II. półrocze.

- 1) Jakie korzyści i przyjemności kulturalne daje mi radio? (d)
- 2) W jakich warunkach kształtował się charakter Konrada Wallenroda? (szk.)
- 3) Jakiemi siłami przyrody posługuje się człowiek w swojej pracy? (d.)
- 4) a) Czem różni się Konrad od Gustawa?
b) Młodzież polska w III. cz. „Dziadów“. (szk.)
- 5) Dwa portrety w „Godzinie myśli“ Słowackiego. (szk.)

Klasa VIII. I. półrocze.

- 1) Stosunek „Kordjana“ do III. cz. „Dziadów“. (szk.)
- 2) a) Przekleństwo wojen i błogosławieństwo pokoju.
b) K. Pułaski, jako bojownik za wolność ludów. (do wyb. d)
- 3) a) „Siła fatalna“ poezji J. Słowackiego.
b) Mickiewicz-Słowacki (dwa duchy — dwie pieśni). (szk.)
- 4) a) Rozwój wychowania fizycznego w dobie powojennej.
b) Igrzyska olimpijskie dawniej a dziś. (d.)
- 5) a) Walka przeszłości z przyszłością w „Nieboskiej komedji.“
b) Aktualność „Nieboskiej komedji.“

II. półrocze.

- 1) a) Bankructwo ideologii romantycznej po 63 r.
b) Romantyzm i pozytywizm, jako dwa programy pracy narodowej.
- 2) a) Walka o ziemię pol. w powieściach Prusa i Orzeszkowej
b) Znaczenie powieści historycznych Sienkiewicza. (d.)
- 3) a) „Per aspera ad astra“ — jako hasło młodzieży.
b) Na progu nowego życia. (d.)

b) Język niemiecki.

Klasa IVa. I. półrocze.

- 1) In der Bäckerei. (Auf Grund der Schullektüre).
- 2) Hänsel u. Gretel. (Kurze Inhaltsangabe, a. G. d. Schullekt.)
- 3) Der Kleiderstoff (Leinwand, Tuch, Pelze, Schuhe).

- 4) Diktat. (Świeżo przyswojone zjawiska językowe).
- 5) Transpozycja z j. pol. „ „ „
- 6) Mein Elternhaus. (Freie Besprechung).

II. półrocze.

- 1) Mein Vater baut ein Dorfhaus.
- 2) „Der Winter“ nach eigener Auffassung.
- 3) Der Flachs (Als Pflanze, Leinwand, Papier).
- 4) Brief an mein liebes Mütterchen.
- 5) Umgebung von Myślenice.
- 6) Der Markttag in Myślenice.

Klasa IVb. I. półrocze.

- 1) Unser Erntefest.
- 2) Dictando.
- 3) Gib den kurzen Inhalt des Stückes Nr. XX. (Der Streit der Waldbäume an).
- 4) Setzt unwirkliche Bedingungen.
- 5) Bildet eine Reihe von Fragen über den Inhalt des Stückes „Bei den Holzhackern“.
- 6) Dictando.

II. półrocze.

- 1) a) Wie ich mir eine Hexe vorstelle?
b) Wie arbeiten die Bergleute?
- 2) a) Welchen Nutzen bringt uns das Eisen?
b) Unsere Schule.
- 3) a) Erzähle von deinem Besuch bei den Grosseltern.
b) Der Wald und die Wiese im Frühling.
- 4) Der Flachs erzählt seine Erlebnisse.
- 5) a) Unser Schularzt.
b) Welche Industriezweige entwickeln sich in deiner Heimatstadt?
- 6) Unser Markt.

Klasa V. I. półrocze.

- 1) a) Das Leben der Alpenbewohner.
b) Meine Ferien.
- 2) a) Beschreibt euren Wohnort.
b) Meine Kinderjahre.
- 3) a) Wilhelm Tell als der grösste Held der Schweiz.
b) Der Wald im Herbst.

- 4) a) Zaleukos Wanderleben.
b) Erzähle die Schicksale des Tannenbaumes, a) im Walde b) am Weihnachtsabend,
c) Erzähle von den Sitten und Bräuchen in deiner Heimat am Weihnachtsabend.
- 5) a) Berichte über die Einrichtung eures Gymnasiums.
b) Bilde eine Icherzählung von der Begegnung mit dem getreuen Eckart.

II. pótrocze.

- 1) a) Worin besteht die Ähnlichkeit zwischen Nürnberg und Krakau?
b) Vergleiche eine Bauernhütte mit einem bürgerlichen Hause.
- 2) a) Beschreibet eure Schulkirche.
b) Eine Episode aus meinem Schulleben.
- 3) a) Erzähle von einer guten Tat, welche du vollbracht hast.
b) Welcher Beruf gefällt dir am besten und warum?
c) Das Sommersportleben.
- 4) a) Berichte in einem Brief an deinen Freund über die Sehenswürdigkeiten Wiens.
b) Die Befreiung Wiens.
- 5) a) Augustins Erlebnis a) von der Pest, b) nach der Pest.
b) Mein liebster Nationalheld.
c) Ein Gewitter.

Klasa VI. I. pótrocze.

- 1) a) Ein Herbsttag.
b) Sachsen und seine Bewohner.
- 2) a) Der Markttag in einem kleinem Städtchen.
b) Charakterisiere deinen besten Freund.
- 3) a) Schildere die Bräuche am Allerseelestage.
b) Schreib an deine Eltern einen Brief, in welchem dein Schulleben geschildert wird.
- 4) a) Wie rüste ich mich auf einem Ausflug?
b) Unser Winter.
- 5) a) Beschreibe die Lage der Arbeiter einst und jetzt.
b) Gutenbergs Erfindung.

II. pótrocze.

- 1) Was lerne ich am liebsten und warum?
- 2) Charakterisiere den Schatzgräber und den Jüngling.

- 3) a) Schreibe einen Brief und berichte darin über deine Rheinfahrt.
b) Eine alte Ritterburg.
c) Ein Frühlingsausflug.
- 4) a) Die westfälische und die schlesische Industrie.
b) Berichte von den Gebräuchen, die man bei uns auf dem Lande bei dem Erntefeste beobachten kann.
c) Mein liebster Roman.
- 5) a) Hochzeitsbräuche auf dem Lande.
b) Gefahren, denen die Bergleute ausgesetzt sind.
c) Unsere Militärübungen.

klasa VIIa. I. półrocze.

- 1) a) Das Leben der alten Germanen.
b) Der Herbst.
- 2) a) Wie haben die Germanen die christliche Religion verstanden?
b) Der Kampf in der Seele des Vaters (Hildebrandslied).
- 3) a) Rolands Heldentod.
b) Die Beschreibung des vorgelegten Bildes.

II. półrocze.

- 1) Drang nach Osten.
- 2) Freies Thema aus der Privatlektüre.
- 3) Minnesänger und Meistersinger.

Klasa VIIb. I. półrocze.

- 1) Das Familienleben der alten Germanen.
- 2) a) Wie habt ihr unser Nationalfest am 11/XI. gefeiert?
b) Karl der Grosse in seinen Beziehungen zu Sachsen.
c) Die religiösen Vorstellungen der alten Deutschen.
- 3) a) An welche polnische Helden erinnert Roland durch seinen Heldentod?
b) Politische Verhältnisse zwischen Deutschland und Polen im Zeitraume vom X—XII. Jh.
c) Welche Rolle spielen Franziska und Just in dem Schauspiel „Minna von Barnhelm“?

II. półrocze.

- 1) Polen und der Kreuzritterorden.
- 2) Der Nutzen der Wälder.
- 3) Das Leben in der mittelalterlichen Stadt.

Klasa VIII. I. półrocze.

- 1) a) Die Organisation einer Meistersängerschule.
b) Mein Geburtsort.
- 2) a) Einfluss der Renaissance auf die deutsche Kunst.
b) Die Reformation in ihren Beziehungen zur Renaissance.
c) Luthers Verdienst um die deutsche Sprache und Literatur.
d) Warum lernen wir deutsch?
- 3) a) Der Tag des 17/XI in unserem Gymnasium.
b) Orest's Schuld in seinem, Pylades' und Iphigeniens Urteil.
c) Warum weist Iphigenie die Werbung des Königs ab?

II. półrocze.

- 1) a) Wie ich mir meine Zukunft vorstelle?
b) Die volkstümlichen Elemente der Balladen „Wilhelms Geist“ und „Erkönigs Tochter“.
- 2) Iphigeniens Seelenkampf.

HISTORIA.

Tematy wypracowań pisemnych.

kl. VIIa.

I.	a) Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski.	} do wyboru
	b) Walka rewolucyjnej Francji z pierwszą koalicją.	
II.	a) Stosunki polityczne we Francji w czasach restauracji,	} do wyboru
	b) Okres reakcji w Królestwie Kongresowem i opozycja społeczeństwa.	
III.	Rok 1848 na ziemiach polskich zaboru austriackiego.	
IV.	a) Królestwo Polskie w okresie przed wybuchem powstania styczniowego.	} do wyboru
	b) Wojna Piemontu z Austrią o niepodległość i zjednoczenie Włoch.	
V.	a) Położenie Polaków pod zaborem pruskim w erze konstytucyjnej.	} do wyboru
	b) Demokratyzacja Anglii w drugiej połowie 19 w.	
VI.	Ustrój polityczny państw europejskich w czasach zbrojnego pokoju.	

kl. VIIIb.

- I. a) Sejm czteroletni, jego działalność i znaczenie. }
b) Opanowanie władzy przez jakobinów i teroryzm do upadku Robespier'a. } do
} wyboru
- II. a) Polityka Metternicha i jej wpływ na główne mocarstwa.
b) Powstanie i ustrój Królestwa Kongresowego.
- III. Rok 1848 na ziemiach polskich zaboru pruskiego.
- IV. jak w VIIa.
- V. a) Położenie Polaków pod zaborem rosyjskim od upadku powstania styczniowego do wybuchu rewolucji w 1905 r.
b) Zagadnienia społeczne i ustawodawstwo socjalne w drugiej połowie 19 w.
- VI. Państwo kolonjalne W. Brytanji.

kl. VIII.

- I. Powstanie państwa perskiego i jego ustrój za Darjusza W.
- II. Wpływ warunków fizjograficznych Polski na życie gospodarcze.
- III. Stosunki polsko-ruskie w w. IX-XI.
- IV. a) Polska a Zakon za Jagiellonów. }
b) Odkrycia w XV i XVI w. państwa kolonjalne } do
Portugalczyków i Hiszpanów i systemu kolon- } wyboru
jalne. }
- V. a) Rywalizacja francusko-habsburska w XVI }
i XVII wieku. } do
b) Polityka dynastyczna Wazów i jej następstwa } wyrobu
dla Polski. }

REFERATY

wyłoszone w ciągu roku szkolnego przez uczniów w poszczególnych klasach na godzinach nauki religji:

V.

- 1) **Miętus Andrzej**: Inkwizycja hiszpańska.
- 2) **Lubowiecki Antoni**: Franciszkanie w Polsce.
- 3) **Basista Józef**: Dominikanie w Polsce.
- 4) **Kępa Jan**: Św. Jacek i jego działalność misyjna.
- 5) **Sekuła Wojciech**: Św. Wojciech i jego działalność misyjna.

VI.

- 1) **Batko Mieczysław**: Benedykt XV wobec wojny światowej.
- 2) **Wincenciak Tadeusz**: Kwestja rzymska i jej rozwiązanie.
- 3) **Wądrzyk Władysław**: Masonerja i walka z nią.
- 4) **Bednarski Józef**: Pius IX. a Polska.

VIIa.

- 1) **Matyja Jerzy**: Dzieje Eucharystji.
- 2) **Muniak Szczepan**: Celowość w naturze.
- 3) **Ziegler Konrad**: Nieomyślność papieża.

REFERATY I LEKTURY Z JĘZYKA POLSKIEGO.

Klasa V.

Kraszewski; „Dziecię Starego Miasta“	}	wszyscy uczniowie
Sienkiewicz: „Potop, Pan Wołodyjowski		
Prus: „Placówka“		
Żeromski: „Syzyjowe prace“		

Klasa VI. I. półrocze.

- 1) **Baran Jan**, lektura: J. Kochanowski „Satyr.“
- 2) **Bardel Marcin**. referat: „Fraszki Kochanowskiego, jako pamiętnik liryczny poety.“
lektura: J. Kochanowski „Fraszki.“
- 3) **Batko Miecz.** referat: „Polscy pisarze polit. a) Ostroróg
b) Modrzewski.“
lektura: Modrzewski „O naprawie Rzeczypospolitej.“
- 4) **Biczówna Stan.** referat: „Budowa dramatu klasycznego.“
lektury: Ejschylos „Prometeusz skowany.“
„ Sofokles „Król Edyp.“
„ Eurypides „Medea.“
- 5) **Cebula Karol** referat: „Pierwsi kronikarze i historycy pol.“
lektury: Anonim zw. Gallem „Kronika.“
„ Długosz „Bitwa pod Grunwaldem.“
frag. z hist.
- 6) **Frączek Józef.** lektura: J. Kochanowskiego „Pieśń świętojańska o sobótce“ wraz z referatem sprawozdawczym o lekturze.

- 7) **Gęźba Stefan**, referat: „Wiersz Słoty, jako pierwsza satyra polska.“
lektura: Vrtel-Wierczyński: Świecka poezja średn. (wybór w wyd. Bibl. Nar.)
lektura: Brückner: J. Kochanowski (życie i twórczość)
- 8) **Gorączko Jerzy**, referat: „Najstarsze zabytki języka pol.“
lektury: Taszycki: Zabytki języka polskiego (wyd. Bibl. Nar.)
„ Chrzanowski: Literatura Polski niepodległej.“
„ Ejschylos: „Prometeusz skowany.“
„ Sofokles: „Edyp-król.“
„ Eurypides: „Medea.“
- 9) **Goryl Władysław**, referat: „Kazania sejmowe Skargi, jako wyraz walki o uzdrowienie Rzeczyposp.“
- 10) **Janowski Adam**, referat: „Co Kochanowski zwalcza w Satyrze?“
lektura: J. Kochanowski „Satyr.“
- 11) **Knapik Julian**, referat: Polscy poeci—humaniści (głównie Kl. Janicki)
lektura: „Dzieje literatury Polski niepodległej.“ Chrzanowski.
„ K. Janicki: „Elegje.“ (w tłum. Syrokomli.)
- 12) **Szymski Piotr**, referat: „Pierwsi tragicy greccy.“
lektury: Ejschylos: „Prometeusz skowany.“
„ Sofokles: „Edyp-król.“
„ Eurypides: „Medea.“
- 13) **Tondera J.** referat: „Liryka Kochanowskiego.“
lektury: J. Kochanowski: „Pieśni“ ks. czworo.
„ J. Chrzanowski: „Dzieje literatury Polski niepodległej.“
- 14) **Wójcik Kazimierz**, lektura: J. Kochanowski: „Psałterz Dawidów“ wraz z referatem sprawozdawczym z lektury.
- 15) **Zaręba Jan**, referat: „Znaczenie Kochanowskiego.“
lektury: J. Kochanowski „Wybór poezji.“
„ Biegeleisen: „Dzieje literatury polskiej t. II.“

- 16) **Żak Ludwik**, referat: „Dzieło Kopernika.”
lektury: Kopernik „Wybór pism.”
„ Mahrburg. „M. Kopernik.”

Kl. VI. II. półrocze.

- 1) **Baran Jan**, referat: „Przypadki Mikołaja Doświadczynskiego, jako pierwsza powieść polska”.
lektury: Krasicki: Przypadki M. Doświadczynskiego
- 2) **Batko Miecz.** referat: Liryka Sępa Szarzyńskiego.
lektury: Szarzyński: Poezje.
- 3) **Bednarski Józef**, referat: Pasek, jako malarz życia staroszlacheckiego.
lektury: Pasek: Pamiętniki.
- 4) **Biczówna Stan.** referat: Twórczość Niemcewicza.
lektury: Niemcewicz: Śpiewy historyczne.
„ „ Wybór poezyj.
- 5) **Bryjak Piotr**, lektura: Krasicki: Myszeis.
- 6) **Bryjak Stanisław**, lektura: Krasicki: Monachomachja.
- 7) **Cebula Karol**, referat: Styl barokowy w sztuce i literaturze.
lektury: Chmielowski-Grabowski: Dzieje literatury powsz. (wiek XVII.)
„ Springer: Historia sztuki (t. III.)
„ Morsztyn: Wybór poezyj.
- 8) **Gęźba Stefan**, referat: Polski „Teatr Narodowy” i jego pierwszy dyrektor-Bogusławski.
lektury: Bogusławski: Dzieje teatru narodowego.
„ Z. Świerczewski: Bogusławski.
- 9) **Gorączko Jerzy**, referat: Pseudo-klasycy (ogólna charakterystyka obozu).
lektury: Feliński: Barbara Radziwiłłówna, Wiek XIX. Sto lat myśli polskiej t. I. II
„ Komarnicki L. Polska literatura poporob. cz. I.
- 10) **Goryl Stanisław**, lektury: Skarga: Kazania sejmowe.

- 11) **Jędrzejowski M.** referat: Legenda o Cydzie i jej opracowania literackie.
lektury: Corneille: Cyd w tłum. Morsztyna i Wyspiańskiego.
- 12) **Jodłowski Adam,** referat: Rozkwit epiki w XVII. w.
lektury: Potocki: Wojna Chocimska.
" Twardowski: Nadobna Paskwalina.
Rozdziały poświęcone w. XVII. z literatur: Chmielowskiego i Chrzanowskiego.
- 13) **Knapik Juljan,** referat: Początki dramatu (szczególnie komedji) w Polsce.
lektury: P. Chmielowski: Literatura dramatyczna w Polsce.
" Szykowski: Dzieje komedji polskiej.
" Zabłocki: Powrót pośta.
" Bogusławski: Krakowiacy i górale.
- 14) **Marchiński Miecz.** referat: Początki mesjanizmu w Polsce.
lektury: Bem: Studja i szkice liter.
" Kochanowski: Psalmodyja polska.
- 15) **Mirek Jan,** referat Teokryt i Wergiljusz, jako dwa wzory dla sielankopisarzy pol.
- 16) **Murzański Wł.** referat: Upadek oświaty i literatury pol. za Sasów.
lektury: Chrzanowski: Dzieje liter. Polski niepodległej.
" Brückner: Literatura pol. t. I.
- 17) **Steindel Tad.** referat: Rozwój satyry w XVII. w.
lektury: Potocki: Wybór wierszy.
- 18) **Tatańczyński Wł.** referat: Twórczość Kłonowicza.
lektury: Kłonowicz: Flis.
" " Worek Judaszów.
referat: Poezja Legjonów.
lektury: Poezja Legjonów (wybór utworów. Wybickiego, Godebskiego, Tymowskiego i in.)
" Komarnicki: Polska lit. porozb. cz. I
- 19) **Tondera Jan,** referat: Zapowiedzi nowych prądów w twórczości Karpińskiego,

- lektury: Karpiński: Wybór poezyj.
„ Chrzanowski: Dzieje literatury Pol-
ski niepodległej.
- 20) **Wądrzyk Wł.** referat: Satyrycy okresu Stanisławowskiego.
lektury: Krasicki: Myszeis, Monachomachja,
Satyry.
„ Naruszewicz: Satyry.
„ Zabłocki: Wiersze.
Bogucka-Niewiadomska: Nasi pisa-
rze i ich dzieła.
„ Chrzanowski: Hist. lit. Polski niepodl.
- 21) **Wincenciak Tad.** referat: Polscy sielankopisarze XVII. w.
lektury: Sielanka pol. XVII. (Szymonowicz,
Zimorowicz, Gawiński)
- 22) **Wygona Czesław,** referat: Idea obywatela w „P. Podstolim“
a u Reja.
lektury: Krasicki: P. Podstoli.
„ Wojciechowski: Krasicki.
„ Chrzanowski: Lit. Polski niepodl.
- 23) **Zaręba Jan,** referat: Mesjanizm Woronicza.
lektury: Woronicz: Świątynia Sybilli.
„ Bem: Studja i szkice liter.
„ Komarnicki: Polska lit. porozb. cz. 1.
- 24) **Żak Ludwik,** referat: Rozwój bajki w okresie stanisławow-
skim. (z wyszcz. bajek politycz.)
lektury: Krasicki: Bajki i przypowieści.
„ Trembecki: Wybór bajek.
„ Niemcewicz: Wybór bajek.

Klasa VII.a+b

a) Referaty I. półrocze.

- 1) Znaczenie twórczości Woronicza w literaturze polskiej
(Per VIIa. Polończyk VIIb.)
- 2) Poezja legjonowa (Ralski VIIa, Biedrawa VIIb.)
- 3) Nastroje społeczeństwa polskiego w okresie 1795-1815
(Mazanek VIIb.)
- 4) Klasycyzm polski i jego stosunek do klasycyzmu fran-
cuskiego (Łętocha VIIa.)

- 5) Treść i znaczenie "Śpiewów historycznych" (**Sobiecka VIIa, Stożek St. VIIb.**)
- 6) Twórczość i działalność Niemcewicza. (**Kraska VIIa,**)
- 7) Organizacje i życie młodzieży na Uniwer. Wileńskim (**Jamróż VIIb.**)
- 8) Proces Filaretów (**Górka VIIa.**)
- 9) Działalność Mickiewicza w Tow. Filomatów i Filaretów (**Wątorówna VIIa.**)
- 10) Cudowność i fantastyczność w balladach Mickiewicza (**Stożek St. VIIb.**)
- 11) Czem była młodość dla Mickiewicza? (**Kwoczyńska VIIa.**)
- 12) Tragizm Gustawa i jego ogólnoludzkie znaczenie (**Górliński VIIa.**)

II. półrocze.

- 1) Ukrainizm w twórczości Zaleskiego (**Grzesiak VIIa.**)
- 2) Atmosfera psychiczna w III. cz. Dziadów (**Grzesiak VIIa.**)
- 3) Gustaw a Konrad (**Sobiecka VIIa.**)
- 4) III. cz. Dziadów jako obraz duszy zbiorowej (**Ziegler VIIa.**)
- 5) Znaczenie III. cz. Dziadów (**Stożek St. VIIb.**)
- 6) Trzy główne składniki III. cz. Dziadów (**Matyja VIIa.**)
- 7) Rosja w poezji Mickiewicza (**Górka VIIa.**)
- 8) O ile w Dziadach ujawnia się idea chrześcijańska? (**Kraska VIIa.**)
- 9) Przeobrażenia, jakim ulega dusza Konrada (**Sawicki VIIa.**)
- 10) Konrad, jako uosobienie znamiennych cech prądu romantycznego (**Mazanek VIIb.**)
- 11) Konrad, jako symbol pokolenia (**Fuss VIIb.**)
- 12) O ile „Ustęp“ jest opisem męczeństwa Rosji? (**Burtan VIIb.**)
- 13) Mesjanizm do Mickiewicza (**Markowski VIIa.**)

b) LEKTURA PRYWATNA.

- 1) Goszczyński: Zamek kaniowski, }
Król zamczyska } **wszyscy uczniowie.**
Sobólka (**Mazanek, Grzeszkowicz, Bednarski VIIb.**)
Poezje (**Stożek Antoni, Grzeszkowicz.**)
- 2) Słowacki: Marja Stuart (**Górka, Pawik, Nalepa, Sobiecka VIIa.**)
Mazepa (**Łętocha, Dąbrowska, Nalepa VIIa.**)
- 3) Fredro: Dożywocie (**Walencik, Ślósarz VIIb.**)
Pan Jowialski (**Walencik, Ślósarz VIIb.**)
Komedje (**Prokopeczko, Szczepaniec, Pilch VIIb.**)

- 4) Rodziewiczówna: Dewajtis (**Dąbrowska, Górka, Matyja, Pawik VIIa**)
Chodnik, Lipień, Szpakiewicz, Polończyk VIIb.)
Magnat (**Górkówna, Sobiecka, Wątorówna VIIa**)
Fuss, Mazurek, Ślósarz, Szpakiewicz VIIb.)
Szary proch (**Lipień, Polończyk, Szpakiewicz,**
Szczepaniec VIIb.)
- 5) Orzeszkowa: „W klatce, z życia realisty“ (**Górliński VIIa.**
Lipień, Biedrawa, Kolawa, Pilch, Wiatrowski VIIb.)
„Obrazek z lat głodowych“ (**Dąbrowska, Kwoczyńska, Mielecki VIIa.**)
„Anastazja, Bene nati“ (**Jamróż, Polończyk VIIb.**)
„Nad Niemnem“ (**Dąbrowska, Kwoczyńska, Łętocha, Mielecki. VIIa.**
Fuss, Chodnik, Jamróż VIIb.)
- 6) Sienkiewicz: „Rodzina Połanieckich“ (**Dąbrowska, Kwoczyńska, Sobiecka, Łętocha VIIa.**)
„ „ (**Bednarski, Burtan, Marzec VIIb.**)
„Bez dogmatu“ (**Górka, Górkówna VIIa.**
Mazurek. Stożek Ant. Stożek St. VIIb.)
- 7) Prus: „Faraon“ (**Dąbrowska, Górka, Górliński, Matyja, Mielecki, Sobolewski VIIa. Kęsek, Kutrzeba, Jamróż. Mazanek, Polończyk, Prokopeczko, Pilch, Stożek St. VIIb.**)
„Emancypantki“ (c. s.)
„Lalka“ (**Matyja, Markowski, Grzesiak, Pawik, Łętocha, Sobolewski VIIa. Kutrzeba, Prokopeczko, Stożek St. VIIb.**)
- 8) Żeromski: „Popioły“ (**Górka, Górliński, Grzesiak, Łętocha, Markowski, Mielecki, Muniak. Rogowiec, Per, Ralski. Pawik, Sawicki VIIa. Biedrawa, Burtan, Lipień, Jamróż, Grzeszkowicz, Kutrzeba, Pilch, Stożek Ant. VIIb.**)
„Ludzie bezdomni“ (**Górliński, Łętocha Mielecki, Sawicki, Ziegler, VIIa. Kolawa, Prokopeczko, Szczepaniec VIIb.**)
- 9) Reymont: „Chłopi“ (**Kwoczyńska, Markowski, Muniak, Łętocha, Mielecki, Górliński, Sawicki, Domanus VIIa. Burtan, Kutrzeba, Mazanek, Pilch, Stożek Antoni VIIb.**)

- 10) Szekspir: „Makbet” (Mielecki, Muniak, Kraska VIIa. Biedrawa, Mazanek, Polończyk VIIb.)
„Hamlet” (Ślósarz, Grzeszkowicz, Stożek St. Szczepaniec VIIb.)
„Król Lear” (Nalepa, Sobolewski VIIa.)
„Burza” (Ralski, Sawicki VIIa.)
„Juljusz Cezar” (Ziegler VIIa.)
„Kupiec wenecki” (Markowski VIIa.)
- 11) Byron: „Giaur” (wszyscy uczniowie kl. VIIa. i VIIb.)
„Korsarz” (Mielecki, Wątorówna, Ziegler VIIa. Jamróż, Bednarski, Polończyk, Prokopeczko, Ślósarz, Stożek Ant. Walencik VIIb.)
- 12) Goethe: „Cierpienia młodego Wertera” (Łętocha VIIa. Biedrawa VIIb.)
- 13) Kallenbach: „Ad. Mickiewicz” (Dąbrowska, Kwoczyńska, Kraska, Łętocha, Sobiecka VIIa. Burtan, Jamróż, Pilch, Stożek St. Ślósarz, Walencik VIIb.)
- 14) Chmielowski: „Ad. Mickiewicz” (Ralski VIIa.)
- 15) Konopnicka: „Ad. Mickiewicz” (Górkówna, Markowski VIIa. Biedrawa VIIb.)
- 16) Tretiak: „Młodość Mickiewicza” (Grzesiak, Łętocha, Ralski, Wątorówna, VIIa. Kolawa, Mazanek VIIb.)
- 17) Ujejski: „A. Malczewski” (Lipień, Mazurek, Jamróż, Mazanek, Chodnik, Pilch, Prokopeczko VIIb.)
- 18) Tretiak: „Zaleski” (Stożek Antoni VIIb.)

Klasa VIII. I. półrocze.

- 1) Biela Jan, referat: „Mickiewicz a Słowacki.”
lektura: Kallenbach „A. Mickiewicz.”
- 2) Boryczko Zd. referat: „Idea Anhellego.”
- 3) Bursztyń K. referat: „Lilla Weneda i Warszawianka, jako dwa oskarżenia pokolenia list.”
lektury: Tretiak „J. Słowacki.”
„Kotarbiński Pogrobowiec romantyzmu.” (Wysp.)
- 4) Druzgała Cz. referat: „Twórczość i znaczenie C. Norwida.”
lektury: Norwid „Wybór poezyj.”
„Krechowiecki „C. Norwid.”

- 5) **Lehman Tyt.** referat: Słowackiego „Podróż na Wschód“
i „Beniowski.“
lektury: Słowacki „Podróż na Wschód.“
„ „ „Beniowski.“
Kleiner „J. Słowacki.“
- 6) **Matoga Edward.** referat: „Idea Irydiona i porównanie z „Konradem Wallenrodem.“
- 7) **Nowakówna Iz.** referat: „Nauka Towiańskiego.“
lektury: Baumfeld: „A. Towiański i towianizm.“
„ Towiański „Wybór pism.“
- 8) **Skowroński T.** referat: „Mesjanizm Krasińskiego.“
lektury: Krasiński „Przedświt.“
„ „ „Psalmy przyszłości.“
Kleiner „Mesjanizm narodowy
w systemie Krasińskiego.“
- 9) **Smalec A.** referat: „Słowacki a nowa sztuka (modernizm).“
lektury: Matuszewski „Słowacki a nowa
sztuka.“
Feldman „Polska literatura współ.“
- 10) **Starmach L.** referat: „Balladyna“ jako typ dramatu ro-
mantycz.“ (fant.)
lektury: Szekspir „Sen nocy letniej.“
Bykowski „Słowacki jako dramaturg.“
- 11) **Śmietanówna I.** referat: „Dante i jego „Boska Komedja.“
lektura: Dante „Boska Komedja“ (tłum.
Porębowicz.)
- 12) **Trąbka Wład.** referat: „Słowacki a Krasiński“ (historja
przyjaźni poetyckiej.)
lektury: Tretiak „J. Słowacki.“
Kleiner „Z. Krasiński.“
- 13) **Wieczorkówna A.** referat: „Fredro a Molier.“
lektury: Molier „Skąpiec.“
„ „ „Mizantrop.“
Fredro „Komedje.“
Boy „Molier.“
- 14) **Wilk Jan,** referat: Tło historyczne w „Kordjanie“
lektura: J. Kleiner „J. Słowacki.“

Kl. VIII. II. półrocze.

- 1) **Ambroży Tad.** referat: Gawędy starszlacheckie Syrokomli i Pola.
lektury: Romanowski: Wybór liryk.
- 2) **Boryczko Zdz.** referat: M. Romanowski, jako poeta 63 r.
lektury: Romanowski: Wybór liryk.
" " Dziewczę z Sącza.
- 3) **Cech Władysław,** referat: Polska powieść historyczna (do Sienkiewicza włącznie.)
lektury: Choiński: Powieść hist. w Polsce.
" Mann i Wojciechowski: Powieść w Polsce. Encykl. Ak. Um.
- 4) **Druzgała Cz.** referat: Poeci „Najmłodszej Polski“ (doby powojennej)
lektury: Wittlin: Hymny.
" Lechoń: Rzeczpospolita Babińska, Karmazynowy poemat.
" Wierzyński: Wróble na dachu.
" Tuwim: Sokrates tańczący.
" Feldman: Współcz. lit. polska.
- 5) **Faden Herman,** referat: Ujejski, jako epigon romantyzmu.
lektury: Ujejski: Wybór poezyj.
- 6) **Jamróż Fr.** referat: Rozkwit powieści w okresie pozytywizmu i jej główne problemy.
lektury: Wybór powieści Orzeszkowej, Prusa, Sienkiewicza i Dygasińskiego.
" Szykowski: Współcz. lit. polska.
" Chmielowski P. Zarys lit. pol. doby najnowszej.
" Lam: Współcz. lit. pol. (wypisy).
referat: Powieść z czasów „Młodej Polski.”
lektury: Wybór powieści Żeromskiego, Reymonta, Berenta, Przybyszewskiego, Orkana i Sieroszewskiego.
" Feldman: Współcz. lit. polska.
" Galiński: cz. I. Powieść liryczna.
" " cz. II. Powieść epicko-realistyczna.
" Wojeński: St. Żeromski.

- 7) **Kotarba Andrzej**, referat: Początki powieści w Polsce.
lektury: Mann i Wojciechowski: Powieść w Polsce: Encykl. Ak. Um.
„ Baczyński St. Literatura piękna Polski porozb.
- 8) **Kozłowski Wład.** referat: Geneza i charakterystyka pozytywizmu w Polsce.
- 9) **Lehman Tytus**, referat: Narodziny „Młodej Polski.“
lektury: Feldman: Współcz. lit. polska.
„ Galiński; „Młoda Polska“ cz. I.
- 10) **Leśniak Andrzej**, referat: Konopnicka, jako poetka.
lektury: Konopnicka: Poezje.
„ Dickstein - Wyleżyńska: M. Konopnicka.
- 11) **Piegza Jan**, referat: Znaczenie roku 63 dla lit. polskiej.
lektury: Chmielowski: Hist. lit. pol. t. VI-y
„ Feldman: Współcz. lit. polska.
- 12) **Smalec Adam**, referat: Dramat Wyspiańskiego.
lektury: Siedlecki: St. Wyspiański.
„ Sinko: Antyk Wyspiańskiego.
„ Kotarbiński: Pogrobowiec romant.
„ Matuszewski: Studja o Żeromskim i Wyspiańskim.
„ Zd. Markowicz: Dramat Wyspiańskiego.
- 13) **Ścibor Piotr**, referat Główny motyw poezji epigonów.
lektury: Wybór poezyj Wasilewskiego i Lenartowicza.
referat: Charakterystyka twórczości E. Zegadłowicza.
lektury: Zegadłowicz: Powsinogi beskidzkie Gody pasterskie.
„ „
- 14) **Śmietanówna Ir.** referat: Poeci „Młodej Polski“
lektury: Wybór poezyj Tetmajera, Staffa, Rydla.
„ Szykowski: Współcz. lit. polska.
„ Galiński: „Młoda Polska“ cz. I.
- 15) **Trąbka Wład.** referat: Powieść polska doby powojennej.
lektury: Wybór powieści Kadena, Makuszyńskiego, Kossak-Szczuckiej, Goetla, Wiktora.
„ Feldman: Współcz. lit. polska.

SPIS LEKTUR Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO.

Klasa IVb.

Dymek Franciszek,	„Kinder und Hausmärchen“ v. Br. Grimm I. II. III. Teil.
Cielińska Władysława,	„Kinder und Hausmärchen“ I. Teil.
Cieliński Wacław,	„ „ „ „ „ „
Szumska Franciszka,	„ „ „ „ III. „
Popiołek Józef,	„ „ „ „ II. „

Klasa V.

Harcuła Kazimierz,	„Gulivers Abenteuer“ „Die geheimnisvolle Insel.“ v. Julius Verne.
Łacki Ludwik,	„ „ „ „ „ „
Radoń Mieczysław	„Die Sage von den Nibelungen.“
Pardyak Kazimierz,	„Robinson Kruzoe“ v. Daniel Defoe.
Wasserfall Szyja,	„ „ „ „ „ „ „Märchen“ v. Ludwik Bechstein.“
Strączek Józef,	„ „ „ „ „ „
Basista Józef,	„Robinson Kruzoe.“ v. Daniel Defoe.
Goławiecki Jan,	„ „ „ „ „ „
Miętus Andrzej,	„Robinson kruzoe“ v Daniel Defoe. „Märchen Sammlungen.“ „Krambambuli.“ v. Ebner v. Eschenbach.
Kochan Józef,	„Robinson Kruzoe.“ v. Daniel Defoe. „Märchen Sammlungen.“
Bajer Władysław,	„Gulivers Abenteuer.“
Maciejowski Stefan,	„Krambambuli.“ v. Ebner v. Eschenbach.
Sekuła Wojciech,	„Till Eulenspiegel.“ v. Max Dressler.
Waga Kazimierz,	„Die Kinder des Kapitän Grant.“ v. J. Verne. „Reise um die Erde.“ „ „
Zuckerman Erwin,	„Robinson Kruzoe.“ v. Daniel Defoe. „Märchen Sammlungen.“

Klasa VI.

Biczówna Stanisława,	„Märchenbuch“ v. Ludwig Bechstein. „Märchen“
Tondera Jan,	„Kleider machen Leute“ v. Keller.
Cebula Karol,	„Faustsage“.

- Wądryk Wład.** „Kleider machen Leute“ v. Keller.
„Die Legende von Rübezahl.“ v. J. K. U. Musäus.
- Bryjak Piotr,**
Frączek Józef,
Gorączko J. „Till Eulespiegel“
„Don Quichotte“ v. Cervantes.
„Ein Buch für die Jugend von M. E. von Eschenbach.
„Aus meinen Schriften.“

Klasa VIIa.

- Sawicki Stanisław.** „Der Schein trügt“ v. Hoffman.
Ziegler. K. „Kriegsgefangen“ v. Reuter Fr.
Mielecki Tadeusz. „Reisebilder“ Twain.
„Durch die Wüste“ Karl May.
Dąbrowska St. „Wer Sünde tut“ v. Hoffman.
Sobolewski K. „Der letzte Mohikaner“ Cooper.
Firkówna J. „Ziegeuner“ v. Hoffman.
Sobiecka B. „Die Geschichte von braven Kasperl.“
von Brentano.
Matyja J. „Oheim und Neffe“ v. Hoffman.
Per Józef, „Aus dem Leben eines Taugenichts“ von Eichendorf.

- Markowski St.** „Der arme Spielman“ v. Grillparzer.
Górka W. „Der grüne Heinrich“ v. Keller.
Ralski Stefan, „Der Katzensteg“ v. Suderman.
Pawik Wiesław, „Don Quichotte“ Cervantes.
Kwoczyńska Zofja, „Die Sage von Dr. Faust.“
Wątorkówna M. „ „ „ „

Klasa VIIb.

- Mazanek Bolesław,** „Frau Sorge“ v. Herman Sudermann.
Chodnik Karol, „Das Nibelungenlied.“
Kolawa Adam, „Sagen von deutschen Rhein“ Else Frauke.
Pilch Jan, „Legenden“ von Gottfried Keller.
Szczepaniec, „Don Quichotte, Leben und Taten“ von Cervantes.

Klasa VIII.

- Druzgała Czesław,** „Undine“ von F. B. Motte-Fouque.
„Peter Schlemihls wundersame Geschichte“
v. Chamisso.

- Druzgała Czesław,** J. W. Goethe „Hermann und Dorothea.“
Die Sage v. Dr. Faust. Die Theophilus
Legende.
„Die Karawane, I. II. III T.“
v. W. Hauf.
- Faden Herman,** „Frau Sorge“ v. Herman Sudermann.
„Wilhelm Tell“ v. Friedrich Schiller.
„Hermann und Dorothea“ v. J. W. Goethe.
„Die Sage v. Dr. Faust. Die Theophilus
Legende.“
„Peter Schlemihls wundersame Geschichte“
v. Chamisso.
„Die Karawane“ v. W. Hauff.
- Starmach Ludwik,** „Peter Schlemihls wundersame Geschichte
v. Chamisso.
„Undine“ v. La Motte-Fouque.
„Faustsage.“
„Hermann und Dorothea“ v. J. W. Goethe.
- Żak Franciszek,** „Hermann und Dorothea“ J. W. Goethe.
„Peter Schlemihls wundersame Geschichte“
v. Chamisso.
„Die Karawane I. II. III. T.“ v. W. Hauff.
„Die Sage von Dr. Faust. Die Theophilus
Legende.

REFERATY Z HISTORJI.

Klasa V-ta.

- Lejczakówna Krystyna:** Kultura w Polsce średniowiecznej.
Miętus Andrzej: Styl romański i gotycki.
Stolarz Stefan: Rozwój parlamentaryzmu polskiego.

Kl. VI.

- Jędrzejowski Michał:** Walka o Bałtyk w XVI. w.
Szymski Piotr: Polska a Hugenoci po nocy św. Bar-
tłomieja.
Tatarczyński Włodzimierz: Urzędy w Polsce.
Geneza szlachty polskiej.
Wądrzyk Władysław: Obyczaje na Rusi Czerwonej w pier-
wszej połowie XVII. wieku.

kl. VIIa.

- Markowski Franciszek :** Rok 1863.
Per Józef : Sądownictwo w Galicji.
Sawicki Stanisław : Sprawa włościańska na ziemiach zabranych w pierwszej połowie 19. w.
Ziegler Konrad : Ustrój ziem litewsko-ruskich po rozbiorach.

kl. VIIb.

- Stożek Stanisław :** Tajne stowarzyszenia w Rosji i w Polsce za Aleksandra I. i Mikołaja I.
Wiatrowski Stefan : Konstytucje polskie z 1791 i 1921 r.

LEKTURY HISTORYCZNE.

kl. VIIa.

- 1) **Górka Wład.** M. Kukiel: Zarys historii wojskowości w Pol.
- 2) **Górlński Jan,** Mościcki: Szkice historyczne.
Szelągowski: Polska a Rzesza Niemiecka za Władysława IV.
Szelągowski: Polska w okresie wojny siedmioletniej.
- 3) **Mielecki Tadeusz,** Korzon: Dzieje wojen i wojsk. w Polsce.
- 4) **Muniak Szczepan,** Askenazy: Napoleon a Polska.
- 5) **Pawik Wiesław;** Chłędowski: Rzym.
- 6) **Per Józef,** Kutrzeba: Historia ustroju Polski w zarysie.
- 7) **Sawicki Stan.** Askenazy: Napoleon a Polska.
- 8) **Ziegler Konrad,** Kutrzeba: Historia ustroju Polski w zarysie.
Höcker: Russland und Japan im Kampfe um die Macht in Ostasien.

kl. VIIb.

1. **Bednarski Jan,** Sobieski: Trybun ludu szlacheckiego.
- 2) **Biedrawa M.** Szajnocha: Jadwiga i Jagiełło.
Askenazy: Jan Henryk Dąbrowski.
Kutrzeba: Sejm walny dawnej Rzeczyposp.
- 3) **Chodnik Karol,** Kraushar: Senator Nowosilcow.
Lepszy: Leonardo da Vinci.
- 4) **Jamróż Wojciech,** Askenazy: Napoleon a Polska.
- 5) **Mazanek Bolesław,** Szelągowski: Przewrót cen w XVI. w.
- 6) **Mazurek Jan,** Askenazy: Napoleon a Polska.

- 7) **Pilch Jan**, Papee: Polska i Litwa na przełomie wieków średnich.
Askenazy: Napoleon a Polska.
Halecki: Dzieje unji Jagiellońskiej.
Dubiecki: Romuald Traugut.
- 8) **Polończyk Zyg.**, Morawski: Rzym i narody.
Morawski: Historia Wawelu.
- 9) **Sekuła Jan**, Handelsman: Rezydenci Napoleońscy w Warszawie 1807-1813 r.
Chodyniecki: Reformacja w Polsce.
- 10) **Stożek Stan.**, Tokarz: Notatki osobiste Wład. Bentkowskiego z r. 1863.
Morawski: Rzym i narody.
Potkański: Pisma pośmiertne.
- 11) **Szczepaniec Jan**, Halecki: Dzieje unji Jagiellońskiej.
- 12) **Szpakiewicz M.**, Skałkowski: Polacy na Sandomingo.
- 13) **Wiatrowski S.**, Grabiec: Rok 1863.

WYKAZ REFERATÓW Z FIZYKI I CHEMJI.

Klasa VII.

1. **Mielecki Tadeusz**: Wyrób żelaza w Polsce dawniej a dziś.
2. **Markowski Fr.**: Pierwiastki promieniotwórcze a system periodyczny.
3. **Ralski Stefan**: Teoria kinetyczna i atomowa materji.
4. **Ziegler Konrad**: Źródła ciepłne ze szczególnem uwzględnieniem reakcji chemicznej.
5. **Górka Wład.**: Czynności chemiczne przy fotografowaniu.
6. **Mazanek Bol.**: Rozciągłość widma elektromagnetycznego.
7. **Łętocha Józef**: Rola osmozy i dyfuzji w życiu.

V.

POMOCE NAUKOWE.

I.

Gabinet historyczno-geograficzny.

Zbiory naukowe dla historii i geografji wynoszą ogółem 128 pozycij inwentarza. W ostatnich czasach wymieniono wiele starych, zużytych map na nowe — i zakupiono szereg map, nowych wydawnictw.

2.

Fizyka i chemja.

Zbiory fizyczno-chemiczne rozpadają się na dwa działy: fizyki i chemji. Dział fizyki posiada różnych przyrządów od Nr. 1 do 203, chemji od Nr. 1-181. Razem 384. W ostatnich latach zakupiono większą ilość szkła chemicznego, palników, odczynników, wag, przyrządów mierniczych, stołów, stołków i ławek.

3.

Przyrodznawstwo.

Gabinet przyrodniczy obejmuje 3 działy: zoologiczny, botaniczny i mineralogiczny.—Dział zoologiczny posiada różnych okazów, czy to wypchanych, czy modelowanych, czy też w spirytusie od Nr. 1-213, dział botaniczny od Nr. 1-22, mineralogiczny od Nr. 1-352. Razem wszystkie zbiory przyrodnicze mają 587 okazów. W ostatnich 3 latach dokupiono szereg tablic zoologicznych, botanicznych i z anatomji człowieka, oraz modeli służących do nauki somatologii w kl. V-tej.

4.

Biblioteka uczniowska.

a) Do biblioteki uczniów zakupiono ze specjalnej subwencji książek za 2.000 zł. od Nr. inw. 890 do 1377.

b) Wzbogaciła się również biblioteka niemiecka; zakupiono od Nr. 253 do 291.

c) Książek do biblioteki religijnej zakupiono od Nr. 30-59.

5.

Biblioteka nauczycielska.

Biblioteka nauczycielska wzrosła o 77 numerów inwentarza i wzbogaciła się dziełami z różnych dziedzin nauk, a szczególnie z pedagogiki i dydaktyki.

VI.

WYCHOWANIE.

1.

SPRAWOZDANIE

z działalności Sodalicji M. z trzech lat (1927/28—1929/30.)

Sodalicja Marjańska tutejszego gimnazjum założona w r. 1921 przez ks. prof. J. Nodzyńskiego, a prowadzona później przez ks. Moderatorów: ks. J. Wolnego, ks. A. Feliksa i obecnie

ks. W. Kowalika skupia w swem łonie uczniów klas wyższych, którzy z miłości dla Matki Najśw., swej Opiekunki i Patronki zobowiązują się uroczyście do sumiennego spełniania obowiązków sodalisa i katolika, wzorowego ucznia i kolegi, oraz dobrego syna Ojczyzny.

Wskazówki i zachęty do spełniania tych zadań czerpią z zebrań miesięcznych, połączonych z referatami i pogadankami, z nabożeństw sodalicyjnych, połączonych z naukami, wreszcie ze swego miesięcznika „Pod znakiem Marji“, który wszyscy sodalisi prenumerują. Zaś siłę i moc wewnętrzną czerpią ze spowiedzi oraz komunji św., do której co miesiąc a niektórzy i częściej przystępują.

Rok szkolny 1927/28.

Prefekt: Józef Kałęba (kl. VIII.). Liczba członków wynosiła 35 sodalisów i 21 aspirantów. Zebrań konsulty odbyło się 12, zebrań ogólnych 9, na których wygłoszono następujące referaty:

„Bądź czystym“ (w związku z hasłem sodalicyjnym w tym roku) „Kształcenie woli“ (3 referaty), „Stanowisko nowszej literatury wobec katolicyzmu“, „Cel życia w świetle pojęć chrześcijańskich“, „Kto prawdziwie kocha Marję?“, „Prześladowanie katolików w Meksyku“.

Prócz tego wygłaszano deklamacje i omawiano różne aktualne kwestje, związane z rozwojem sodalicyj. W celu przygotowania młodszych uczniów na przyszłych sodalisów urządzano dla nich osobne zebrania miesięczne, prowadzone przez starszego sodalisa.

Poza pracą ściśle organizacyjną udało się urządzić dwa występy publiczne. Pierwszym z nich był uroczysty poranek ku czci św. Stanisława Kostki, który odbył się w „Sokole“ 13 listopada przy udziale szerszej publiczności. Drugim z występów było dwukrotne przedstawienie poraz pierwszy w Myślenicach przez uczniów zagranego „Betleem Polskiego“ L. Rydla. Mimo wielkich trudności, głównie technicznych z tem związanych, dzięki pomocy pp. profesorów Krzyszkowskiego (reżyserja) i Wołocha (kierownictwo muzyczne), przedstawienie wypadło bardzo ładnie i zyskało uznanie wśród publiczności.

Rok szkolny 1928/29.

Prefekt: Andrzej Leśniak (VIII.) Stosownie do uchwał zjazdu lubelskiego, na którym wytknięto na ten rok hasło: „Bądź obowiązkowym“, praca szła głównie w kierunku jak najściślejszego przestrzegania ustaw, dokładnego zespolenia organizacji, oraz wzorowego zachowania się sodalisów w szkole i poza szkołą.

Sodalicja liczyła 46 członków rzeczywistych i 11 aspirantów. Na zebraniach ogólnych wygłoszono między innymi następujące referaty:

„Obowiązki sodalisa w życiu szkolnem“ „Obowiązki młodzieży względem Ojczyzny“, „Kult Matki Boskiej w Polsce“, „Pius XI. i rozwiązanie kwestji rzymskiej“, „Misje katolickie i nasz obowiązek współpracy w nich“.

Z ważniejszych wydarzeń w tym roku wspomnieć należy o urządzeniu uroczystego poranku ku czci św. Stanisława Kostki, Patrona Zakładu, oraz sodalicyjnego „Opłatka“, uświetnionego obecnością pp. profesorów i gości ze sfer rodzicielskich. W porze letniej urządzono wycieczkę na Chełm.

Rok szkolny 1929/30.

Prefekt: Wł. Trąbka (kl. VIII.). Liczba sodalisów 45.

Rok ten stanowi szczególnie ważną datę w historii tutejszej sodalicyj, w roku tym bowiem udało się zrealizować długotrwałe starania o zdobycie własnego sztandaru. Sztandar ten sporządzony w zakładzie S. S. Felicjanek w Krakowie według projektu prof. i artysty — malarza J. Krzyszkowskiego przedstawia z jednej strony wizerunek cudownej Matki Boskiej Myślenickiej z napisem: „Sancta Maria ora pro nobis“, z drugiej zaś strony na tle niebieskiem wyhaftowany monogram sodalicyj.

Poświęcenia sztandaru dokonał Książe Metropolita Sapieha, który tu przybył celem udzielenia uczniom Sakramentu Bierzmowania.

Dnia 17 listopada zebrała się popołudniu młodzież gimnazjalna w pięknie przybranym kościółku N. P. M. na Stradomiu. O godz. 3. przybył Książe Metropolita w towarzystwie ks. kapelana E. Lubowieckiego. Powitany biciem dzwonów oraz dźwiękami orkiestry gimnazjalnej, w otoczeniu miejscowego duchowieństwa wszedł Książe Metropolita do kościoła, gdzie chór mieszany przywitał go hymnem: „Ecce Sacerdos magnus“.

Po przemowie i ukończeniu aktu bierzmowania poświęcił Książe Metropolita sztandar sodalicyjny, poczem nastąpiło wbijanie gwoździ przez rodziców chrzestnych. Następnie udano się pochodem z muzyką i sztandarami do gimnazjum, gdzie po powitaniu dostojnego gościa przez władze szkolne, profesorów i młodzież rozpoczęła się uroczysta Akademia. Zagaił Akademię p. dyrektor E. Szlapak, podkreślając znaczenie tego niezwykłego w dziejach zakładu święta, a dziękując Księciu Metropolicie za uświęcenie uroczystości szkolnej swą obecnością — zakończył prośbą o udzielenie zebrany arcypasterskiego błogosławieństwa.

Na program dalszy Akademii złożyły się: przemówienie prefekta sodalicyj Władysława Trąbki, ucz. kl. VIII, deklamacja K. Zieglera z kl. VIIa, oraz produkcje muzykalno-wokalne pod kierownictwem p. prof. Wołocha.

Zakończyło Akademię podniosłe przemówienie Księcia Arcybiskupa, który wskazując na krzepiące objawy odrodzenia religijnego wśród młodego pokolenia polskiego, dziękował gronu nauczycielskiemu za oparcie wychowania o grunt idei katolickiej, młodzież zaś zachęcał do przejęcia się duchem prawdziwej, żywej religijności i do wytrwania w toczącej się walce z wrogami Chrystusa. Wkońcu udzielił zebrany swego arcypasterskiego błogosławieństwa.

Dzięki ofiarności szerokiej publiczności, oraz sodalicyj związkowych zebrano na sztandar 2087 zł. Po pokryciu kosztów, połączonych ze sprawieniem sztandaru w kwocie 1545 zł. pozostałe pieniądze w kasie sodalicyjnej przeznaczono na powiększenie biblioteki religijnej.

Na zebraniach miesięcznych w liczbie 9 wygłoszono między innymi następujące referaty: „Patrijotyzm Sienkiewicza“ „Typ młodego Polaka“, „Praca, jako podstawowy czynnik w życiu indywidualnym i społecznym“, „Alkohol i jego wpływ na duszę i ciało“, „Istota socjalizmu“ „Bolszewizm a młodzież“. W sodalicyj założono w tym roku „Kółko Misyjne“, mające na celu zainteresowanie młodzieży ruchem misyjnym, oraz niesienie pomocy duchowej misjom przez modlitwę i materialnej przez prenumerowanie czasopism misyjnych (Młodzież Misyjna 72 egz. i Mały Apostoł 67 egz.) i miesięczną wkładkę 10 gr. od członka.

Z okazji Tygodnia Propagandy Trzeźwości założono również w tym roku „Kółko Abstynentów“. Zgłosiło się doń 15 członków, którzy po przetrwaniu kilkumiesięcznej próby będą wpi-

sani na początku przyszłego roku szk. do „Złotej Księgi“. Wpisanie do Złotej Księgi obwiązuje do bezwzględnego wstrzymania się od picia napojów alkoholowych na przeciąg jednego roku szkolnego. Po upływie roku dane przyrzeczenie można na dalszy rok odnowić.

2.

WYCHOWANIE FIZYCZNE I SPORTY.

A. Metodyczne ćwiczenia cieleśne.

1) Odbywały się w wynajętej ad hoc ćwiczebnej sali miejscowego Tow. gimn. „Sokół“; w porze odpowiedniej na wolnym powietrzu.

2) W stroju i trzewikach ćwiczebnych.

3) żadnych wypadków nieszczęśliwych nie było.

4) Każdy oddział odbywał tygodniowo 2 godz. ćwiczeń metod. i 1 godz. gier.

5) Całkowicie zwolnił lekarz szkolny od ćwiczeń 11 uczniów; na czas przejściowy 5 uczniów.

B. Gry i zabawy ruchowe.

1) Odbywały się na osobnym boisku gimnazjalnym, do tych celów przystosowanym.

2) Przez cały rok szkolny z wyjątkiem zimy i wczesnej wiosny w godzinach popołudniowych w wymiarze 2 godz. tygod. na 1 oddział.

3) Do gier i zabaw ruchowych posiada Zakład 2 komplety piłki koszykowej, 2 kompl. piłki siatkówki, palant, dyski, oszczepy, kule, lina, tyczki i t. d.

4) W klasach niższych uprawiano najczęściej palanta, harce; w wyższych koszykówkę i siatkówkę.

5) W grach i zabawach brali udział wszyscy uczniowie; tylko 3% uczniów dochodzących nie mogło brać udziału.

C. Sporty.

1) W bież. roku szkol. odbyto 7 grupowych wycieczek pieszych w okolice Podhala i 1 wycieczkę kolarską do Rabki. Ta ostatnia (22 rowerów) pod kierownictwem nauczyciela Wychowania fizycznego.

2) Przy sprzyjającej w bież. roku pogodzie urządzano wspólne kąpiele poszczególnych oddziałów w Rabie. Naukę pływania

rozpoczęto już w zimowych miesiącach teorią i ćwiczeniami w „Suchem pływaniu,” a następnie prowadzono praktycznie podczas kąpieli rzecznej. Tendencją było nauczyć pływać uczniów, którzy mają najmniej sposobności do pływania (oddaleni od rzek.)

Pływać umieją: w kl. I. uczniów 3, w II-5, w III-9, w IVa+b-18, w V-26, w VI. wszyscy, w VIIa+b wszyscy, w VIII-wszyscy.

3) Zakład posiada 4 łodzie i posiada własną przystań nad Rabą; — o ile w ubiegłym roku szk. klub wioślarski uczniów był zorganizowany, o tyle w roku bieżącym z powodu niskiego stanu wody na Rabie (posucha) sport wioślarski nie mógł się rozwinąć.

4) Sport kolarski postąpił w bież. r. szk. znacznie naprzód. Sztukę jazdy na rowerze posiada w kl. I. uczniów 3, w kl. II-6, w kl. III-13, w kl. IVa i b. 12, w kl. V-31, w kl. VI-wszyscy. w kl. VIIa+b-wszyscy, w kl. VIII-wszyscy. Uczniowski klub cyklistyczny odbył prócz mniejszych wycieczek 1 większą do Rabki.

5) Sport łyżwiarski, jak w mieście leżącym tuż nad rzeką był rozwinięty do odpowiedniego poziomu. Z zamiłowaniem uprawiało łyżwiarstwo w kl. I-5 uczniów, w kl. II-11, w kl. III-17, w kl. IVa+b-16, w kl. V-23, w kl. VI-20, w kl. VIIa+b-32, w kl. VIII-20. Niestety brak funduszków paraliżuje lepszy rozwój sportu. Zakład uruchomił, jak lat poprzednich wypożyczalnię łyżew, ale z braku środków również niedostateczną.

6) Natomiast uruchomiono w ubiegłym zimowym sezonie saneczkarstwo na większą skalę. Uczniów posiadających własne saneczki jest w Zakładzie tylko 4%, wobec czego przyszedł Zakład z pomocą, uruchamiając wypożyczalnię saneczek, których posiada 15 par tak, że cały oddział uczniów mógł się naraz saneczkować. Saneczkowanie urządzano dla poszczególnych klas zawsze w miarę sprzyjającej pogody.

7) Sport narciarski znajduje się w stadium rozwoju. Uprawiało go w ubiegłym sezonie uczniów 37. Wszelkie wysiłki skierowane w stronę rozwoju tego znakomitego sportu unicestwia brak środków materialnych na zakupno dość drogiego sprzętu.— Zakład nie był w stanie przyjść z pomocą dostateczną, uruchamiając skromną wypożyczalnię nart (6 par).— W sezonie urządził Zakład 2 tygodniowy kurs narciarski.

3.

HARCERSTWO.

Harcerska Drużyna Gimnazjalna prowadzona przez drużynowego Tadeusza Skowrońskiego rozpada się na 4 zastępy.

Działalność drużyny koncentrowała się w pracy nad podniesieniem wyrobienia harcerskiego, zarówno ideowego jak i technicznego. Środkami do tego celu były gawędy, ćwiczenia, wybieżki, obozy i td. Postępy w pracy harcerskiej duże — drużyna pracuje sprawnie i karnie.

Szczególne zasługi koło harcerskiej drużyny gimnazjalnej, zwłaszcza w sprawie uzyskania podstaw finansowych i technicznego wyposażenia harcerzy, położył p. aptekarz Skowroński, za co składa mu Dyrekcja gorące podziękowanie.

4.

PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE.

Pracę Przynsposobienia Wojskowego rozpoczęto w r. szk. 1924/25, Hufiec I stopnia wyszkolenia zorganizował oficer z 20 p. p. opiekunem hufca był prof. Konieczny Wojciech. Od roku szkolnego 1925/26 — 1926/27 objął p. w. 12 p. p. Zajęcia wojskowe prowadził kpt. Karmański Filip. W czerwcu r. szk 1926 urządzono Święto Przynsposobienia Wojskowego z ramienia Powiatowego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przynsposobienia Wojskowego, w którym brała udział cała młodzież gimnazjalna. W roku szk. 1927/28 — 1929/30 pracę p. w. objął personal wojskowy 12 p. p. przydzielony na stałe do Myślenic, a mianowicie kpt. Bochnak Leopold, chorąży Dendys i zaw. sierżant Żyrek Roman. W roku szk. 1927/28 było zapisanych

I. st. wyszk. p. w. 30 uczniów, ukończyło 29.

II. st. 1 r. nauki 22 " " 18.

II. st. 2 r. " 21 " " 10.

W tymże roku w zawodach Święta Przynsposobienia Wojskowego brało udział:

Bieg 100 m.	5	zawodników	—	uzyskano	3	nagrody
Skok wdał	3	"	"	"	2	"
Skok wzwyż	3	"	"	"	2	"
Skok o tyczce	3	"	"	"	2	"
Rzut granatem	4	"	"	"	3	"
Zawody strzeleckie	5	"	"	"	2	"

W roku szk. 1928/29 zapisało się do hufca 69 uczniów, a 1929/30 81 uczniów — z tych na I. stopień wyszk. p. w. 29, na II. st. 1 r. nauki 38, na drugi st. 2 r. nauki 14. Pierwszy stopień przeszedł wyszkolenie pojedynczego żołnierza według programu

przewidzianego dla hufców szkół średnich. Przerobiono służbę polową, szkołę walki, wyszkolenie strzeleckie, naukę o broni, walkę na bagnety, naukę o sprzęcie i musztrę formalną. Stopień II. 1 i 2 rok nauki przeszedł wyszkolenie drużyny według programu przewidzianego dla hufców szkół średnich. Przerobiono służbę polową, szkołę walki, wyszkolenie strzeleckie, terenoznawstwo, czytanie map, walkę na bagnety, służbę łączności, gazoznawstwo i wyszkolenie w obronie przeciwgazowej, naukę o broni i sprzęcie, naukę służby, wyszkolenie grenadjerskie i musztrę formalną. W ciągu roku odbyto przepisowe strzelanie szkolne według programu p. w. W miesiącu maju przeprowadzono z hufcami szkolnymi szereg ćwiczeń bojowych w ramach kompanji. W tym celu przedsięwzięto wycieczkę dwudniową w kierunku Dobczyc, gdzie nastąpiło spotkanie z hufcami szkolnymi gimnazjum państw. w Wieliczce. W szczególności przerobiono: marsz ubezpieczony komp., patrole: wywiadowczy, bojowy i ubezpieczający, postój ubezpieczony czatami marszowemi, obiad polowy, biwakowanie, placówki, marsz odwrotowy, natarcie na przyczółek mostowy i marsz podróży. W dniu 15 czerwca 1930 r. Powiatowy Komitet W. F. i P. W. urządził doroczne Święto Przynależności Wojskowej z Mszą św. polową z udziałem hufców i oddziałów p. w. całego powiatu. W zawodach Święta P. W. brało udział:

Bieg 100 m.	4	zawodników	—	uzyskano	1	nagr.
skok wdal	3	"	"	"	1	"
skok wzwyż	3	"	"	"	2	"
skok o tyczce	2	"	"	"	2	"
rzut granatem	4	"	"	"	2	"
rzut dyskiem	3	"	"	"	2	"
pchnięcie kulą	4	"	"	"	2	"
strzelanie z broni wojsk.	10	"	"	"	4	"
strzelanie z broni m. k.	4	"	"	"	1	"

Prócz tego brały udział w grze w koszykówkę 2 drużyny z kl. VI. i VII.

Do obozów letnich p. w. wysłano w r. szk. 1926/27—4, 1927/28—4—1928/29—9, 1929/30—20 uczniów.

W miesiącach zimowych roku szk. 1929/30 urządzono z ramienia Pow. Komitetu W. F. i P. W. kurs narciarski. — Kurs ukończyło 12 uczniów i 2 uczennice. W ostatnim roku szkolnym

brało udział w pracy p. w. 10 uczennic w miejscowym oddziale p. w. harcerek. W latach szkolnych 1928/29—1929/30 założono staraniem Dyrekcji gimnazjum bibliotekę hufca, zakupiono dotąd 71 instrukcyj wojskowych, regulaminów i broszur oraz 25 map, ponadto prenumerowano jedno pismo poświęcone sprawom Obrony Państwa. Opiekunem hufca jest obecnie prof. Frączek.

5.

CHÓR MIESZANY

prowadził przez cały rok szkolny p. Wołoch. Próby odbywały się dwa razy tygodniowo w poniedziałki i czwartki. Chór śpiewał kilkakrotnie na nabożeństwach w kościele szkolnym i występował we wszystkich obchodach i uroczystościach.

6.

ORKIESTRA DĘTA i SMYCZKOWA

odbywała próby we wtorki i piątki w ciągu całego roku szkolnego pod kierownictwem prof. Wołocha i występowała stale ze swemi produkcjami na porankach, wieczorkach w zakładzie i w sali Sokoła, jakoteż na wszelkich uroczystościach.

7.

UROCZYSTOŚCI I OBCHODY.

Dnia 11 października święciła młodzież uroczystie 150 rocznicę śmierci Kazimierza Pułaskiego nabożeństwem i porankiem w sali Sokoła.

Dnia 31 października, jako w dniu poświęconym propagandzie oszczędności miał odczyt o oszczędności dla klas niższych ks. Kowalik, dla klas wyższych prof. Eliński.

Po odczytach rozdawano uczniom druki i ulotki celem propagowania idei oszczędności w domach rodzicielskich i po wsiach. Dla zachęcenia uczniów do oszczędności ofiarowała myślenicka Komunalna Kasa Oszczędności 10 książeczek oszczędnościowych z początkową wkładką po 5 zł. na każdej; książeczki te rozdano uczniom po odczytach. Dwa razy w ciągu roku szk. przysłuchiwała się młodzież produkcjom deklamatorskim przejezdnych deklamatorów.

Uroczystie—nabożeństwem, pochodem i porankiem—święciła młodzież dnia 11 listopada jedenastą rocznicę odzyskania niepodległości.

17 listopada przystąpiła młodzież do bierzmowania, którego udzielił ks. Arcybiskup Adam Sapieha. Bezpośrednio po bierzmowaniu dokonał ks. Metropolita poświęcenia sztandaru Sodalicji Marjańskiej uczniów gimnazjum.

W tygodniu poświęconym propagandzie lotnictwa i obrony przeciwgazowej urządzono obchód z odczytami Dr. Orzelskiego i prof. Motarskiego. 12 grudnia urządziła młodzież pod kierunkiem prof. Elińskiego wieczorek mickiewiczowski w sali Sokoła.

26/II. odbył się odczyt prof. Bergela o „Morzu Polskim“.

9/III. brała młodzież udział w odczycie prof. Smoleńskiego o „Ziemi pomorskiej“.

Nabożeństwem i porankiem w sali Sokoła obchodziła młodzież imieniny Marszałka Józefa Piłsudskiego 19/III.

19 września, 4 kwietnia i 23 czerwca przystąpiła młodzież do Spowiedzi i Komunii św.

Capstrzykiem w przeddzień — a nabożeństwem, pochodem i porankiem święciła młodzież rocznicę Konstytucji 3 maja.

27 i 28 maja odbył hufiec gimnazjalny przysposobienia wojskowego dwudniowe mawewry w okolicach Drogini i Dobczyc. — W manewrach tych jako armja nieprzyjacielska, brał udział hufiec gimnazjum wielickiego.

15 czerwca odbyło się „Święto Przysposobienia Wojskowego“ z Mszą polową, z defiladą rano, poświęceniem i otwarciem Strzelnicy, zawodami sportowymi i festynem popołudniu.

8

BURSA GIMNAZJALNA.

Założone w r. 1909 przez śp. dyr. Stanisława Pardyaka Towarzystwo Bursy gimnazjalnej im. Adama Mickiewicza, mimo zdobycia silnych podstaw, nie mogło należycie spełnić swego zadania, gdyż w piętrowym budynku, będącym własnością bursy od szeregu lat, ze względu na brak budynku rządowego, znajduje pomieszczenie tutejsze gimnazjum. W bieżącym roku szk. udało się Towarzystwu dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności, jakoteż staraniem Prezesa ks. Dra. Kościółka i dyr. Szlapaka, zakupić od pp. Jędrkiewiczów sąsiadującą realność, wskutek czego od września r. 1929 uruchomiony został internat na razie dla 25 uczniów, którzy za miesięczną opłatą 60 zł. znaleźli w bursie nie tylko mieszkanie i utrzymanie ale i staranną opiekę pod kierownictwem prefekta prof. Frączka.

9.

POMOC KOLEŻEŃSKA

posiada własną bibliotekę podręczników szkolnych, które wypożyczają się niezamierzonym uczniom i uczennicom na cały rok szk. Prócz tego zakupiono kilka par bucików, 2 płaszcze i okazywano pomoc w uiszczaniu opłaty szkolnej.

10.

SZKOLNA KASA OSZCZĘDNOŚCI.

W roku szkolnym 1929/30 zaoszczędzili uczniowie w poszczególnych klasach następujące kwoty:

w kl. I.	105.10 zł.
„ II.	94.10 „
„ III.	29.85 „
„ IVa.	84.49 „
„ IVb.	20.42 „
„ V.	171.96 „
„ VI.	60.08 „
„ VIIa.	199.00 „
„ VIIb.	10.20 „
„ VIII.	5.10 „
<hr/>	
Ogólna suma	780.80 zł.

Szkolną Kasą Oszczędności opiekował się katecheta zakładu ks. Wojciech Kowalik.

VII.

MATURA.

Pisemny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 5—9 maja 1930.

TEMATY

przy pisemnym egzaminie dojrzałości w terminie letnim 1930:

a) z języka polskiego.

- 1) Jan z Czarnolasu. Przemówienie na zebraniu młodzieży.
- 2) Przyszły zawód, jako teren pracy dla Państwa.
- 3) Sienkiewicz a Matejko, jako malarze przeszłości narodowej.

b) z historii.

- 1) Bolesław Chrobry i Kazimierz Wielki, jako twórcy mocarstwa polskiej Polski.

- 2) Jaka postać historyczna działa najsilniej na moją wyobraźnię i dlaczego?
- 3) Wykazać doniosłość położenia geograficznego w dziejach Polski.

c) z języka łacińskiego.

Świat dla ludzi stworzony.

d) z języka niemieckiego.

- 1) Nürnberg und seine Männer.
- 2) Polens Kämpfe an der Ostgrenze.
- 3) Die Umgebung meiner Vaterstadt.

Bibl. Jag.

c) z matematyki.

- 1) W czasie konkursów hippicznych rozdzielono pewną ilość nagród w sumie 3.630 zł. Pierwsza nagroda wynosiła 2.430 zł. Każda następna była pewną tą samą częścią poprzedzającej, a ostatnia wynosiła 30 zł. Ile było nagród i jakiej wielkości?
- 2) W odległości 19·3 m od pionowego przekroju osiowego wieży stoi widz i widzi osadzoną na jej szczycie kulę pod kątem wzniesienia $63^{\circ}20'$. Ile wynosi powierzchnia tej kuli, jeżeli jej kąt widzenia wynosi $2^{\circ}30'$?

d) z fizyki.

- 1) Sposoby porozumiewania się na odległość i zasady najważniejszych przyrządów do tego celu służących.
- 2) W celu oznaczenia temperatury pieca ogrzano w nim kulę platynową o masie 100 gr. Wrzucono ją do 500 gr. wody w temperaturze 12° , zawartej w miedzianym kalorymtrze o masie 117 gr. Temperatura wody podniosła się do 19.2° . Jaka jest temperatura pieca, jeżeli ciepło właściwe platyny $= 0.032 \frac{\text{Kal.}}{\text{gr.}}$?

USTNY EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI

odbył się w dniach 30 i 31 maja i 1 czerwca 1928 pod przewodnictwem dyrektora Eugenjusza Szlapaka.

Świadectwa dojrzałości otrzymali:

L. p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Religja	Dzień egzaminu
1	Bajer Andrzej	10/VI 1909	Wiśniowa	rz.-kat.	30/V
2	Batko Marjan	15/VIII 1909	Osieczany	rz.-kat.	30/V
3	Blak Józef	30/XI 1905	Rudnik	rz.-kat.	30/V
4	Czepiel Antoni	21/V 1908	Bęczarka	rz.-kat.	30/V
5	Dutkiewicz K.	25/VI 1909	Myślenice	rz.-kat.	30/V
6	Fuliński Zyg.	1/IX 1909	Skomielna Biała	rz.-kat.	30/V
7	Kalęba Józef	26/II 1909	Dobczyce	rz.-kat.	31/V
8	Kurek Czesław	1/VI 1910	Górna-W.	rz.-kat.	31/V
9	Kursa Kazim.	3/V 1907	Kraków	rz.-kat.	31/V
10	Łabuz Stan.	16/I 1908	Mszana-D.	rz.-kat.	31/V
11	Osiński Jan	4/X 1909	Myślenice	rz.-kat.	31/V
12	Stabrawa Wł.	9/I 1910	Myślenice	rz.-kat.	31/V
13	Ślósarz Woj.	27/III 1908	Kobielnik	rz.-kat.	31/V
14	Tyrpa Henryk	26/XII 1906	Myślenice	rz.-kat.	I/VI
15	Zborowski G. I.	7/I 1908	Jawornik	rz.-kat.	I/VI
16	Żelazo Kazim.	6/XI 1909	Kraków	rz.-kat.	I/VI
17	Bergelówna J.	10/IV 1907	Tarnów	rz.-kat.	I/VI
18	Figlewiczówna Marja	8/III 1907	Dobczyce	rz.-kat.	I/VI
19	Gorączkówna A.	21/XII 1909	Myślenice	rz.-kat.	I/VI

Przy pisemnym egzaminie dojrzałości reprobowano 4, przy ustnym 2 abiturjentów.

USTNY EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI

odbył się w dniach od 22 do 25 maja 1929 pod przewodnictwem dyrektora Eugenjusza Szlapaka.

Świadectwa dojrzałości otrzymali:

L. p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Religja	Dzień egzaminu
1	Borończyk Jan	12/X 1907	Izdebnik	rz.-kat.	22/5
2	Czarny Włod.	7/II 1906	Myślenice	rz.-kat.	"
3	Dusza Antoni	22/XII 1907	Odrawąż	rz.-kat.	"
4	Fitzke Fr.	13/VI 1906	Myślenice	rz.-kat.	"
5	Jakubiak Wład.	25/III 1908	Kasina M.	rz.-kat.	"
6	Janowski Cz.	22/I 1911	Myślenice	rz.-kat.	23/5
7	Janowska Marja	4/VIII 1911	Myślenice	rz.-kat.	22/5
8	Jaworski R.	29/II 1904	Łowczówek	rz.-kat.	23/5
9	Jędrzejowski T.	4/II 1908	Myślenice	rz.-kat.	"
10	Kępa Józef	23/VIII 1909	Myślenice	rz.-kat.	"
11	Kłęp Stefan	3/X 1910	Myślenice	rz.-kat.	"
12	Kraus Piotr	23/XI 1910	Staunton Illinois	rz.-kat.	"
13	Krupa Jan	12/III 1909	Wola skrzydlańska	rz.-kat.	24/5
14	Kudas Tadeusz	27/X 1906	Myślenice	rz.-kat.	"
15	Kupiec Jan	15/V 1906	Myślenice	rz.-kat.	24/5
16	Lehman Zb.	14/XII 1905	Schodnica	rz.-kat.	"
17	Leśniak Józef	10/II 1905	Lubień	rz.-kat.	"
18	Lubowiecki A.	5/XI 1909	Brzesko	rz.-kat.	"
19	Oczko Kaz.	5/IX 1907	Kozy	rz.-kat.	25/5
20	Papierz Stan.	8/X 1909	Kęty	rz.-kat.	"
21	Pilch Fr.	10/IX 1904	Myślenice	rz.-kat.	"
22	Prokopeczko T.	1/II 1910	Limanowa	rz.-kat.	"
23	Ptak Aleks.	8/II 1908	Dobczyce	rz.-kat.	"
24	Ralski Eug.	6/XI 1910	Osieczany	rz.-kat.	"
25	Serafin Wład.	31/V 1910	Brzezowa	rz.-kat.	23/5
26	Święch Włodz.	19/I 1909	Myślenice	rz.-kat.	24/5
27	Werschler St.	21/IV 1911	Nowy Kałusz	rz.-kat.	"
28	Wójcik Tad.	6/II 1908	Myślenice	rz.-kat.	25/5

Przy pisemnym egzaminie dojrzałości reprobowano 2, przy ustnym 1 abiturjenta.

EGZAMIN DOJRZAŁOŚCI Z MAJA 1930.

Pisemny egzamin dojrzałości odbył się w dniach od 5 do 10 maja. We wtorek 6 maja w czasie pisemnego egzaminu z matematyki przybył do zakładu na lustrację JWP. Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego Dr. Tadeusz Kupczyński z WP. Wyztatem Władysławem Wierzbickim.

Ustny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 26-27-28 maja pod przewodnictwem dyrektora zakładu Eugenjusza Szlapaka.

Świadectwa dojrzałości otrzymali:

L. p.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Religia	Dzień egzaminu
1	Biela Jan	13/XII 1906	Sułkowice	rz.-kat.	26/5
2	Boryczko Z.	26/XI 1910	Dukla	rz.-kat.	„
3	Bursztyń K.	21/I 1910	Myślenice	rz.-kat.	„
4	Druzgała Cz.	15/VI 1912	Pcim	rz.-kat.	„
5	Faden Herman	4/XII 1910	Myślenice	moż.	„
6	Jamróz F.	2/IV 1908	Pietwałd (Czechosłowacja)	rz.-kat.	„
7	Kotarba A.	13/I 1909	Lubień	rz.-kat.	27/5
8	Lehman Tytus	5/IV 1911	Podburz	rz.-kat.	„
9	Leśniak A.	13/XI 1906	Krzczonów	rz.-kat.	„
10	Matoga E.	29/IX 1909	Myślenice	rz.-kat.	„
11	Nowakówna I.	26/VI 1910	Targowisko	rz.-kat.	„
12	Piegza Jan	20/I 1909	Rudnik	rz.-kat.	„
13	Skowroński T.	7/II 1912	Myślenice	rz.-kat.	„
14	Śmietanówna I.	4/X 1908	Myślenice	rz.-kat.	„
15	Smalec Adam	3/X 1911	Myślenice	rz.-kat.	28/5
16	Starmach L.	18/X 1911	Pcim	rz.-kat.	„
17	Stożek Jan	11/VIII 1909	Myślenice	rz.-kat.	„
18	Ścibor Piotr	16/V 1909	Dobczyce	rz.-kat.	„
19	Trąbka W.	13/IV 1908	Lanckorona	rz.-kat.	„
20	Wieczorkówna	30/IV 1912	Drezno	rz.-kat.	„
21	Wilk Jan	28/IV 1910	Siepraw	rz.-kat.	„

Przy pisemnym egzaminie dojrzałości reprobowano 3, przy ustnym 1 abiturjenta.

VIII.

STATYSTYKA UCZNIÓW I UCZENIC.

	K L A S A										Razem
	I.	II.	III.	IVa.	IVb.	V.	VI.	VIIa.	VIIb.	VIII.	
1. Klasy liczyły na początku roku szkolnego*)	$\frac{22}{11}$	$\frac{16}{10}$	$\frac{34}{15}$	26	$\frac{20}{8}$	$\frac{42}{3}$	$\frac{28}{1}$	$\frac{19}{6}$	26	$\frac{23}{3}$	$\frac{256}{57}$
W ciągu roku ubyło	$\frac{3}{1}$	2	10	4	$\frac{4}{1}$	3	2	—	3	—	$\frac{31}{2}$
Klasyfikowano	$\frac{19}{10}$	$\frac{14}{10}$	$\frac{24}{15}$	22	$\frac{16}{7}$	$\frac{39}{3}$	$\frac{26}{1}$	$\frac{19}{6}$	23	$\frac{23}{3}$	$\frac{225}{55}$
2. Skład klas według płci:											
Klasy liczyły chłopców	22	16	34	26	20	42	28	19	26	23	256
dziewcząt	11	10	15	—	8	3	1	6	—	3	57
Razem	33	26	49	26	28	45	29	25	26	26	313
3. Według wyznania:											
rzymsko-katol.	$\frac{22}{11}$	$\frac{16}{10}$	$\frac{34}{15}$	26	$\frac{19}{7}$	$\frac{39}{3}$	$\frac{28}{1}$	$\frac{19}{6}$	26	$\frac{22}{3}$	$\frac{251}{56}$
mojżeszow.	—	—	—	—	$\frac{1}{1}$	3	—	—	—	1	$\frac{5}{1}$
4. Według zamieszkania rodziców:											
miejskowych	$\frac{14}{7}$	$\frac{8}{9}$	$\frac{9}{10}$	9	$\frac{12}{5}$	$\frac{15}{1}$	$\frac{13}{1}$	$\frac{10}{4}$	10	$\frac{9}{3}$	$\frac{109}{40}$
z powiatu	$\frac{8}{4}$	$\frac{4}{0}$	$\frac{20}{1}$	12	$\frac{7}{2}$	$\frac{18}{1}$	$\frac{4}{0}$	$\frac{6}{2}$	12	$\frac{10}{0}$	$\frac{101}{10}$
z dalszych okolic	—	$\frac{4}{1}$	$\frac{5}{4}$	5	$\frac{1}{1}$	$\frac{9}{1}$	$\frac{11}{0}$	$\frac{3}{0}$	4	$\frac{4}{0}$	$\frac{46}{7}$
Razem	$\frac{22}{11}$	$\frac{16}{10}$	$\frac{34}{15}$	26	$\frac{20}{8}$	$\frac{42}{3}$	$\frac{28}{1}$	$\frac{19}{6}$	26	$\frac{23}{3}$	$\frac{256}{57}$
5. Klasyfik. uczniów z końcem r. szkolnego.											
chlubnie uzdolnionych	3	1	1	—	—	2	—	2	—	—	9
uzdolnionych	15	10	20	14	12	23	10	10	6	25	145
naogół uzdolnionych	9	10	7	2	6	13	9	5	8	—	69
nieuzdolnionych	1	3	11	7	5	4	7	9	9	—	56
przeznaczono do egzaminu uzupełniającego	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Razem	28	24	39	23	23	42	27	26	23	25	280

*) Uwaga! Cyfry w ułamkach oznaczają: w liczniku—chłopców, w mianowniku—dziewczęta.

IX.

WYKAZ UCZNIÓW I UCZENNIC

w roku szkolnym 1929/30

- U w a g a :** a) uzdolnieni
uzdolnieni z postępowaniem bardzo dobrym tłustym drukiem
b) uzdolnieni z postępowaniem niedostatecznym z jednego przedmiotu w nawiasie
c) wystąpili w ciągu roku szkolnego
d) przeznaczeni do egz. uzupełniającego
e) nieuzdolnieni.

Klasa I.

a) Biel Józef Burkatówna Jadwiga Cielińska Marja Elżbieta Fitzke Tadeusz Gorączko Jan Jędrzejowska Ludwika Konieczny Jan Koszyca Kazimierz Kotulanka Kazimiera Pandyrówna Marja Pawik Bogusław Polończykówna Zofja Przystaś Kazimierz Szczyrbak Mieczysław Szumski Wiesław Wójtowicz Robert Wygona Stanisław	Ziegler Ernest b) Dankowski Wacław [pol.] Kęsek Józef [pol.] Kühner Zofja [pol.] Pardjak Władysław [pol.] Raczkówna Anna [pol.] Siarkiewiczówna Albina [p.] Szczyrbak Stanisław [geogr.] Wątorówna Walerja [pol.] Zborowski Józef [pol.] c) Błachut Stanisław [3/2 1930] Kokoszkówna M. [21/12 29] // Marchiński Piotr [23/1 1930] Wileński Wład. [21/2 1930] Szczerba Tadeusz [11/2 1930] e) Bednarski Michał

Klasa II.

a) Ćwierz Stefan Dziędzielewicz Leszek Janowska Irena Kędryna Władysław Kostiukówna Marja Orlecka Stanisława Polończykówna Władysł. Ptak Zbigniew Syrek Karol Widzisz Bernard Wincenciak Stanisław	b) Biczówna Kazimiera [mat.] Goławiecka Jadwiga [mat.] Janicka Zofja [mat.] Kolawa Tadeusz [geogr.] Opydówna Rozalja [mat.] // Sawicki Ludwik [hist.] Spytkowski Kaz. [mat.] Surma Juljan [niem.] Wilczyńska Kaz. [niem.] Wołochówna Anna [mat.]

- c) Ambroży S. [20/12 1929]
- Raczek Karol [20/12 1929]
- e) Dziadek Władysław

Hanisz Roman
Wilczyński Juljusz

Klasa III.

- a) Biczówna Władysława
- Boryczkówna Marja
- Bułat Teofil
- Burkat Józef
- Cieliński Stanisław
- Feliks Kazimierz
- Fulińska Janina
- Gajerówna Aleksandra
- Gorączkówna Zofja
- Iskrzanka Irena
- Kalemba Józef
- Kostiukówna Kazimiera
- Łazowska Antonina
- Mielecki Jan
- Mizanka Józefa
- Sawicki Juljan
- Skórzanka Józefa
- Szumski Natalia
- Walterówna Wawrzyna
- Zabdyrówna Anna
- Święchowicz Marjan
- b) Dymanus Jarosław [pol.]
- Gorączkówna Łucja [mat.]
- Kaczmarczyk Tadeusz [pol.]
- Marchewczyk W. [niem.]

- Oskarbski Liborjusz [pol.]
- Solawa Michał [mat.]
- Węgrzyn Henryk [mat.]
- c) Czepiel Stanisław [1/5 1930]
- Gancarczyk Jan [29/4 30]
- Kowalski Józef [29/4 30]
- Kozioł Fryderyk [11/2 30]
- Kuziela Zygmunt [13/5 30]
- Lorenz Stefan [10/3 30]
- Raczek Jan [29/1 30]
- Sala Aleksander [14/5 30]
- Siarkiewicz Marjan [29/1 30]
- Starzeński Aleks. [2/1 30]
- e) Braś Władysław
- Choraży Stanisław
- Filipek Jan
- Grabowski Kazimierz
- Janicka Stanisława
- Jędrzejowski Jan
- Mirek Stanisław
- Mrozowski Józef
- Nosał Antoni
- Skóra Jan
- Ślósarczyk Józef

Klasa IVa.

- a) Ambroży Stanisław
- Cebula Władysław
- Dziędzielewicz Zdz. Adam
- Gryś Bronisław
- Kasiarz Jan
- Ostafin Rafał
- Pitala Antoni
- Polończyk Miecz. Józef
- Skalka Józef
- Szczeńniak Jan
- Szczotkowski Józef
- Wątopek Łucjan
- Wiernek Stefan
- Szczepan
- Woźniczka Władysław

- b) Kwoczyński W. [mat.]
- Sala Jan [polsk.]
- c) Gwóźdź Józef [30/1 930]
- Łopata Bronisław [30/4 930]
- Sznapka Artur [30/1 930]
- Wiernek Marjan [22/1 930]
- e) Budzowski Mieczysław
- Kański Władysław
- Kosek Franciszek
- Lipiń Jan
- Ruczyński Roman
- Hanzel Władysław
- Steindel Edward

Klasa IVb.

a) Batkówna Anna Cielińska Władysława Dymek Franciszek Frühmanówna Gizela Kasprzykówna Helena Koszyca Tadeusz Misiołek Władysław Papiernik Mieczysław Pitala Marjan Stożek Jakób Szymiska Franciszka Zagórska Zofja b) Fijałkowski Józef [pol.] Jagła Jan [pol.]	Karliński Antoni [przyroda] Kołodziejczyk Antoni [pol.] Maślak Władysław [łac.] Wołochówna Janina [niem.] c) Bursztynówna J. [5/2 930] Czarny Tadeusz [1/2 930] Gorączko Franc. [4/5 930] Popiołek Józef [15/4 930] e) Cieliński Wacław Frühman Rafael Kuboń Władysław Polończykówna Marja Wilk Józef

Klasa V.

a) Bajer Władysław Baran Jan Basista Józef Biela Szczepan Chęcińska Irena Czaja Stanisław Goławiecki Jan Harcuła Kazimierz Kochan Józef Kowalcze Stanisław Lubowiecki Antoni Łabno Jan Łacki Ludwik Miętus Andrzej Perlroth Mendel Piątek Stanisław Pietrzyk Ignacy Ptak Franciszek Sekuła Wojciech Siedlecza Zygmunt Stolarz Stefan Słeczka Jan Waga Kazimierz	Wasserfall Szyja Zuckermann Erwin b) Dunin-Brzezińska J. [niem.] Guńka Jan [niem.] Kępa Jan [niem.] Lejczakówna K. [niem.] Maciejowski Stefan [łac.] Matoga Piotr [matem.] Moskała Tadeusz (niem.) Mroczek Alojzy [niem.] Radoń Mieczysław [pol.] Strączek Józef [łac.] Szczepaniec Franc. [niem.] Uchacz Józef [niem.] Wiechniak Józef [łac.] c) Uchacz Tadeusz [10/2 930] Własnowolski M. [3/2 930] Wójcik Jan [29/4 930] e) Oczko Julian Pardyak Kazimierz Sawicki Karol Siarkiewicz Józef

Klasa VI.

a) Biczówna Stanisława Cebula Karol Frączek Józef Jędrzejowski Michał Murzański Władysław Szymski Piotr Tondera Jan Wądrzyk Władysław	Wincenciak Tadeusz Żak Ludwik b) Bałko Mieczysław [mat.] Beñnarski Józef [mat.] Bryjak Stanisław [pol.] Gędźba Stefan [mat.] Gorączko Jerzy [niem.] Goryl Władysław [pol.]

Knapik Julian [mat.] Tatarczyński Włodz. [mat.] Wójcik Kazimierz [pol.] c) Janowski Adam [13/4 930] Marchiński M. [10/5 930] d) Steindel Tadeusz e) Baran Jan	Bardel Marcin Bryjak Piotr Jodłowski Adam Mirek Jan Wygona Czesław Zaręba Jan

Klasa VIIa.

a) Domanus Jan Górliński Jan Kraska Franciszek Kwoczyńska Zofja Łętocha Józef Matyja Jerzy Mielecki Tadeusz Muniak Szczepan Per Józef Ralski Stefan Sawicki Stanisław Ziegler Konrad b) Górka Władysław [łac.]	Markowski Franc. [niem.] Poradzisz Ludwik [niem.] Rogowiec Wład. [mat.] Sobiecka Bogumiła [mat.] e) Dąbrowska Stanisława Firkówna Józefa Gedroyć Adam Górkówna Marja Grzesiak Stanisław Nalepa Karol Pawik Wiesław Sobolewski Kazimierz Wątorówna Marja

Klasa VIIb.

a) Chodnik Karol Fuss Władysław Mazanek Bolesław Polończyk Zygmunt Stożek Stanisław Śłószarz Tadeusz b) Bednarski Jan (pol.) Burtan Wojciech (pol.) Jamróz Wojciech (hist.) Kęsek Józef (matem.) Kolawa Adam (hist.) Pilch Jan (matem.) Sekula Jan (niem.)	Wiatrowski S. (matem.) c) Grzeszkowicz Z. (25/5 930) Kutrzeba Jan (6/3 930) Marzec Czesław (11/3 930) Szpyrka S. (27/3 930) e) Biedrawa Mieczysław Lipień Józef Mazurek Jan Prokopeczko Mieczysław S'ozek Antoni Szczepaniec Jan Szpakiewicz Mieczysław Walencik Franciszek

